

ROMANOVODI

ROMSKÁ DUŠE

12//2013

CENA VÝTISKU: 20 Kč
ROČNÍK XI

LÍBÍ SE VÁM

MÓDNÍ TVORBA PAVLA BERKYHO?

LÍBÍ SE VÁM

ČINNOST OBČANSKÉHO SDRUŽENÍ ROMEA?

MÁTE JEDINEČNOU MOŽNOST PODPOŘIT JEJICH VZÁJEMNOU SPOLUPRÁCI!

499 Kč

KUPTÉ SI TRIČKO, PODPOŘÍTE TÍM SDRUŽENÍ ROMEA.

AUTOREM NÁVRHŮ NA TATO TRIČKA JE NÁVRHÁŘ PAVEL BERKY,
DRŽITEL OCENĚNÍ TOP STYLE DESIGNER 2012.

MÓDNÍ NÁVRHÁŘ PAVEL BERKY, ZNÁMÁ FOTOGRAFKA BET ORTEN, REDAKCE FASHIONBOOK.CZ A ESHOP S MÓDOU ZOOT.CZ SE SPOJILI, ABY PODPOŘILI LEPŠÍ SOUŽITÍ ROMSKÝCH I NEROMSKÝCH OBČANŮ VE SPOLEČNOSTI – SKRZE MÓDU.

LET'S DOBRO.

WWW.FACEBOOK.COM/DOBRO.ZOOT

TRIČKA SI MŮŽETE KOUPIIT ZDE: WWW.ZOOT.CZ/DOBRO

ROMANOVODI

ROMSKÁ DUŠE

Chcete mít přehled o novinkách v politice, společnosti a kultuře?

ZAJÍMÁ VÁS MENŠINOVÁ TÉMATIKA?

Nespokojíte se s povrchní a manipulativní žurnalistikou, stojíte o ověřené zprávy a vyvážený pohled na palčivé společenské otázky?

PŘEDPLAŤTE SI ROMANO VOŇI!

Připravujeme pro Vás měsíčník se společensko-kulturním zaměřením, v pestrém a moderním vizuálním kabátě. Kromě aktuálních informací ze světa Romů nabízí čtenářům možnost získat hlubší vzhled do romské kultury, prostřednictvím rubrik zabývajících se historií, jazykem, literaturou a aktuálním politickým děním.

Časopis pravidelně přináší rozhovory, reportáže a profily výrazných osobností, fundované analýzy žhavých společenských témat, upoutávky a tipy na kulturní události, které není radno vynechat i přehledové studie, průřezy a ohlédnutí v čase.

Víte-li o vhodném stánku, knihovně, instituci, knihkupectví, kulturním centru či jiném veřejném prostoru, na jehož polci by Romano Voňi nemělo chybět, prosíme, kontaktujte redakci na e-mailu romea@romea.cz

Zároveň tímto vyzýváme potenciální zájemce o externí spolupráci – žurnalisty a fotografy – aby posílali své náměty a tipy na romea@romea.cz

www.romea.cz

facebook.com/sdruzeniromea

ROČNÍ PŘEDPLATNÉ: 180 Kč. UHRADIT JE MŮŽETE SLOŽENKOU ČI POMOCÍ FAKTURY.

Milí čtenáři,

„Ježíšek dárky nenosí!“, překvapil mě dlouho obávanou větou můj pětiletý synovec poté, co jsem navrhla, že spolu napíšeme právě Ježíškovi dopis. Polkla jsem a hlesla: „Aha, a kdo ti to řekl?“

Ráno přišla zpráva: „já“, hrdě se přihlásila má sedmiletá neteř a tvářila se u toho dost zasněně.

Prostě jako že ví, dobře ví, a navíc si cení, že tu neskutečnou blamáž rodičů, prarodičů, tet a celého příbuzenstva včas s pomocí paní učitelky odhalila a vysvětlila mladšímu bráškovvi.

Autoritu Lauřiny třídní učitelky jsem rozhodně nechtěla snížit, ale bleskovost mých reakcí léta trénovaná živými relacemi v rádiu i televizi se prostě nezapře a já jsem na ni mohla být opětovně právem pyšná: „Paní učitelka má samozřejmě pravdu, Ježíšek opravdu dárky sám nenosí, ale vidí nám do srdce a zařizuje, že jsou ta srdíčka tak hodná a plná lásky, že pak sami půjdeme a ty dárky dětem koupíme“, vyšlo ze mě sebejistě a přítom citlivě.

„Hm, to by mohla být pravda, tak ať srdíčka všech v naší rodině Ježíšek naplní velkou láskou, ať máme hodně dárků,“ vyslovila po pár sekundách Laura a bráška byl jejími slovy ohromený a souhlasně pokyvoval. Já byla taky ohromena: ta holka musela tu bleskovost reakcí zdědit asi po mně! A musím uznat, že jí to páli logickým směrem.

Každý rok si slibuji, že si nejspozději od desátého prosince vezmu volno a všechno si vklidu zařídím, uklidím, nakoupím, provoním a vždycky nakupuji dárky ještě 23. prosince. Víím, že řada z vás je na tom podobně, práce je hodně, času málo, a musíme vážit každou volnou minutu, jak s ní naložit tak, aby byla správně využita. Většinou nám pak musí pomoci uvědomit si ty základní hodnoty realita samotného života. Uvědomění přijde například vždy, když se bojíte o blízkého člověka, který skončí v nemocnici, a známe to všichni, jen vždy po dořešení situace ten nepříjemný tíživý pocit prostě zatlačíme někam dál, dál, pravděpodobně mezi vzpomínky na první odřeně kolenou, a jedeme dál ve starých kolejích svých zvyků plných stresu a přesvědčení, že jinak to prostě nejde.

Dovolím si vám popřát za celý tým spolupracovníků Romano vodi pokojné Vánoce, čas a schopnost si jej vytvořit na skutečně podstatné věci v životě, co nejvíce krásných chvil s vašimi blízkými i přáteli, klid na rozjímání, které k Vánocům patří, novou energii a chuť vstoupit do roku 2014 s velikým elánem a přesvědčením, že vám přinese spoustu dobrého a pozitivního.

**Šťastné Vánoce a dobrý Nový rok vám všem!
Bachtalí karačoňa, lácho nevo berš tumenge savoreng!**

Jarmila Balážová, šéfredaktorka

3
Obsah / Editorial

4
Anketa / Na který svůj vánoční příběh nejraději vzpomínáte?

5
Komentář / Senátorská fraška /
Jarmila Balážová

6-7
Dvojitý pohled / redakce Romano vodi /
Jarmila Balážová a Jana Baudyšová

8-9
Rozhovor s Vlastou Horváthem
Jarmila Balážová

10-11
O lidech bez domova a nocích venku /
Jana Baudyšová

12-13
Děti darují dětem /
Alena Scheinostová

14-15
Vánoce v dětském domově /
Lukáš Kotlár

16-17
Farář Jiří Rous /
Jarmila Balážová

18-19
IQRS: Neziskovka roku /
Jana Baudyšová

20-21
I takový může být Štědrý den /
Povídka Emila Ciny

22
Fejleton / Zrušili jsme Vánoce /
Saša Uhlavá

Komiks / ARBE / Jarmila Balážová

Číslo: 12/2013
Ročník: XI
Vychází: 13. 12. 2013
Cena: 20 Kč
Předplatné: 18 Kč

Vydavatel:
ROME A, o. s.
Nad Primaskou 38,
100 00, Praha 10

Vychází za podpory
Ministerstva kultury ČR
IČO: 266 13 573

Adresa redakce:
ROME A, o. s.,
Žitná 49, 110 00, Praha 1
tel./fax: 257 329 667,
257 322 987
e-mail: romea@romea.cz
www.romea.cz

Šéfredaktorka:
Jarmila Balážová
Editorka:
Jana Baudyšová
Internetové vydání:
Zdeněk Ryšavý

Jazykové korektury:
Adéla Gálová
Grafika, ilustrace: Jiří Miňovský

Inzerce: Zdeněk Ryšavý
Předplatné: romea@romea.cz

Osvět a tisk: Studio WINTER, s. r. o.
Distribuce: Dub s. r. o.

Periodicita magazínu: měsíčník
Registrační číslo MK ČR: E 14163

➤ „Na který svůj vánoční příběh nejraději vzpomínáte?“

Připravila Jana Baudyšová

Marta Hudečková

Předsedkyně sdružení Manushe

Vzpomínek mám spoustu. Jako dítě jsem se samozřejmě těšila na dárky, ale nejen na ně. Ještě na Štědrý den dopoledne chodili rodiče do práce. Pak začal menší chaos. Stromeček jsme zdobili den předem, maminka pekla cukroví na poslední chvíli. Klasická jídla kromě bramborového salátu a řízků byla moc hezky nazdobena na stole. Tatínek pronesl přípitek a vzpomněl na všechny, co už nejsou mezi námi (prázdný talíř na stole nechýbí ani dnes). Maminka vždycky plakala. Později přišli strejdové a vinšovali, tatínek nalil pálenku, přišly i tety a sedělo se až do rána. Spala jsem ve vedlejší místnosti a slyšela, o čem hovoří. Jejich vzpomínky na život na Slovensku mám do dnes v paměti. Na současných Vánocích mi chybí právě ta pohoda a sounáležitost v rodinách. Já mám to velké štěstí, že nám nechýbí ani jedno. Přeji vám, milí čtenáři, abyste nejenom během vánočních svátků, ale i po celý rok našli sounáležitost a vážili si rodinných hodnot jako je například pařiv. Šťastné a veselé!

Tomáš Lembacher

IT manažer

Od svých asi 10 let se vždy na Štědrý večer postím. Jako malý jsem se těšil, že uvidím zlaté prasátko. A pak se to jeden rok stalo. Někde mezi „narodil se Kristus pán“ a „člověčenství naše“ se na okně objevilo něco zvláštního. Paměť po čase vybledne, možná to byla jenom mžitka před očima, možná jenom odlesk svíčky... ale mé dětské oči viděly vytoužené zlaté prasátko. Jenom jednou a na kratičký okamžik, ale bylo tam. Vánoce jsou svátky, při kterých se někdy stávají zvláštní věci. A možná jsme k těm zvláštním věcem v tu chvíli jenom vnímavější. Ale vždycky to stojí za to... tedy mé zlaté prasátko za to rozhodně stálo!

Michaela Toráčová

Modelka, na mateřské dovolené

Vánoce, na které nejraději vzpomínám, byly ty loňské – v roce 2012. A to proto, že to byly zároveň první Vánoce, které s námi strávila naše dcerka Isabela. Nejprve jsem ji hezky oblékla a pak už jsme všichni čekali na vánoční stůl, na štědrovečerní večeři. Když došlo na rozbalování dárků, seděla Isabela na posteli a kolem sebe měla všechny dárky, co dostala. Postupně je vybalovala a měla z nich velkou radost. Legerace byla, když rozbalila z balíčku plyšového psa, který „mluví“, a to jak česky, tak i anglicky – a malá se po něm ta slovíčka snažila opakovat. To byly opravdu mé nejhezčí Vánoce.

Erik Tabery

Šéfredaktor týdeníku Respekt

Jedny z nejhezčích Vánoc jsem zažil jako dítě na Šumavě, kde jsem i vyrůstal. Byla strašná zima, nefungovala elektřina, protože kvůli návalu sněhu tehdy často vypadávala. Voda v trubkách zamrzala, stejně jako odpad. Pamatuji si ve tmě zářící rozpálená kamna – házeli jsme na ně kousky sněhu, který se nám přilepil na pletené svetry. Vlastně všechno bylo tak trochu špatně, ale v tom bylo právě to kouzlo. Vždy mě lákala nedokonalost, náznak, že všechno nemáme pod kontrolou. Zbytek už dokreslí naše fantazie.

Bibiana Poláková

Baletka

Každý rok si na Štědrý den přeji, aby sněžilo. Sním o rozzářených oknech – je v nich teplo, světlo, láska, očekávání. Za nimi smrček ozdobený červenými jablíčky, ořechy, cukrovím. Nejkrásnější Vánoce jsem zažila vloni. Byla jsem v Anglii, bylo to neočekávané a nové. Trochu jiné než u nás a přece v něčem podobné, poznala jsem nové přátele a zažila plno nových zkušeností. V Anglii na Vánoce běžně nesněží, ale zrovna 24. prosince začal padat sníh. Byla jsem nadšená. Stmívalo se, podívala jsem se ven a viděla celé město. Rozzářená okna, teplo, světlo, láska, očekávání – a za nimi Štědrý večer.

Michal Mižigár

Student romistiky, FF UK

Nejraději vzpomínám na Vánoce a Štědré večery, kdy jsem byl malý u své babičky – sešli jsme se celá rodina. Po večeři přicházeli Romové zahrát, jak se říká romsky „te brave pre Bari vilija“ (to se tak dělávalo, že chodili Romové vinšovat s kapelou a zpěvákem). My děti jsme začaly tancovat. Potom přicházeli i sourozenci babičky či dědy. Je škoda, že se tyhle romské vánoční zvyky ztrácejí a děti je už třeba neznají a nevidí, co je to romipen a pařiv, romství a úcta k druhému člověku. Říká se, že dříve bývaly Vánoce hezčí. Myslím si, jsou pořád krásné a přinášejí radostnou zvěst o narození Ježíše Krista. Víím, že doba není lehká, lidé trpí nouzí, chudobou, trápí je mnoho dalších starostí a pak jsou tu lidé, kteří jsou sami nebo musí být v práci. Přeji jim, ať si najdou čas na své rodiny, ať si odpustí s těmi, se kterými se na sebe hněvají, a ať jsou spolu a radují se. Ať se tato radostná zvěst dostane nejen k Romům, ale ke všem lidem na Zemi. Ať se celý svět raduje. Všem přeji but bacht the sastipen, hodně štěstí a zdraví.

SENÁTORSKÁ FRAŠKA

Jarmila Balážová

„Tak co si myslíte o zvolení Mariána Kotleby na pozici župana v bansko-bystrickém kraji? Může se slovenským úspěchem inspirovat někdo v České republice?“, zasypávaly mě v listopadu otázky novinářů a nutno přiznat, že toto téma zhruba čtyři dny vévodilo diskusím všude kolem. Chápu to, bývali jsme jednou zemí. Jazyk našich dnešních sousedů, stejně jako mentalita a podstatná část historie – nebo třeba chování lidí v krizových společenských situacích – jsou nám nejbližší, snáze pochopitelné, logicky je srovnáváme.

Jasně, že se Kotlebu pokusí napodobit jeho kolegové s obdobně zruďným fašistickým viděním světa; už to koneckonců dělají. Tomáš Vandas z Dělnické strany sociální spravedlnosti se bezprostředně po zveřejnění výsledků voleb na Slovensku pochlubil na sociálních sítích fotkou, na níž vedle něj stojí Kotleba ve své pověstné uniformě připomínající Hlinkovy národní gardy. „Marián Kotleba se právě od nás učil, jak organizovat pochody přímo do romských sídlišť,“ pochlubil se předseda strany, jejíž program společně se svou matkou založil v době, kdy už tušil, že předchozí Dělnickou stranu rozpustí stát po vyhraném soudu. I to je koneckonců spojuje s Kotlebou, i jeho partaj stát soudně uznal za nepřijatelnou a porušující principy demokracie a následně ji zakázal, načež si ovšem tento slovenský nacionalista hlásající otevřeně nenávist vůči Romům, homosexuálům i dalším menšinám a zesměšňující také ženy, jednoduše zaregistroval politické uskupení nové.

V době vzrůstající ekonomické, společenské i morální krize hrozí, že úspěšné zvolení županem ve druhém kole volby nezůstane jediným Kotlebovým vítězstvím. Historie v tomto ohledu připomíná podobně zkratovitě jednání poměrně neúprosné a současný hospodářský propad v Evropě tlačí do popředí podobné extremisty, kteří se otevřeně hlásí k hlídkám a tažením připomínajícím trestné výpravy, k nadřazenosti jedněch nad druhými.

A oni to velmi dobře vědí a staví na tom taktiku svého počínání, vypočítavě, chladně kalkulují s tím, že senioři jsou naštvaní, že jim po celoživotní práci ledaskdy nezbyvá

po zaplacení nájemného a léků důstojně ani na jídlo. Nemluvě o mladých lidech, kteří splácují hypotéky a věří, že jiné rodiny na dětech naopak vydělávají a živí je vlastně stát. Jsou tu také naštvaní pracující, kteří dělají za minimální plat, snášejí chování svých nadřízených a bojí se ozvat. A vidí nebo se doslechnou, jak se těm „cigošům“ dobře vede: „v životě to nepracovalo a má to stejnou podporu jako ten, co celý život dře!“, supí pak v domněle spravedlivém hněvu.

Hloupé? Ne, realita!, tak to zkrátka je a všichni to víme. Vědí to i různí Kotlebové, Vandasové, ale i další populisté, kteří nejsou nebezpeční o nic méně, naopak. Řada z nich už sedí v Poslanecké sněmovně a v Senátu. A i tam, jak znovu ukázalo nedávné jednání v horní komoře českého Parlamentu, perli. Nemyslíme si, že všechny z nich žene zlý úmysl nebo nenávist k Romům jako celku, ale ta neznalost a hloupost nemá prostě meze. Neviděli jste to jednání? No tak si o něm přečtěte na romea.cz! I vy jim můžete napsat a vyjádřit své občanské postoje. Neuvěřitelné výroky některých senátorů na adresu nejméně oblíbené menšiny v ČR potvrzovaly všechna možná klišé, která potom vedou k naštvání, frustraci, klidně i k nenávisti a ženou obyčejné lidi do demonstrací po boku nácků. A až budou v době komunálních voleb ještě naštvanější,

dají hlas těm, kteří jim slíbí rychlé řešení. Co na tom, že ten hlas padne náckům nebo populistům, kteří pak ze svých slibů nesplní nic? Tak to prostě chodí, když se na podobné výroky politiků, kteří mají hledat řešení, na jejichž konci nám, daňovým poplatníkům a občanům této země má být lépe, neozve dostatečné množství jiných politiků, kteří mají o probíraném tématu alespoň reálné povědomí a jimž by mělo záležet na kultivaci morálky země, ve které společně žijeme.

Pořád ještě to vypadá, že jde jen o Romy, o Cikány, o sociálně vyloučené, o ty, kteří přece nemusejí dokonce ani platit za léky, zatímco babičky a dědečkové musí od pultíku v lékárnách zahanbeně odejít, když zjistí, že by jim po uhrazení požadovaného doplatku nezbylo ani na jídlo do konce měsíce.

Nevěříte? No ano, tento předsudek založený na totální lži opakující se stále dokola skutečně přesvědčil řadu lidí, a to i takové, kteří rozhodně žádnými zarytými rasisty nejsou. Podobnou scénu z lékárny srdceryvně líčil naposledy dokonce dlouholetý spolužák mé sestry. Znáám ho, pamatuji si ho ze základní školy. Hodný kluk se sociálním cítěním. Tu scénu z lékárny si nejspíš vůbec nevymyslel, sestře ji potvrzoval přímo do obličeje. Znají se léta, zdraví se, respektují. A když dopsal k té scéně ze života větu, že by babička musela být nejspíš snědá, aby ty léky dostala, prý vůbec nemyslel naši rodinu nebo podobné romské, které zná. A tomu, že Romové v lékárně za léky neplatí, prostě věří! Ale co by ne, když zmiňování a v této sféře velmi nevzdělaní senátoři bez ostychu mluví o tom, o čem nemají ani potuchy a posilují tato hloupá klišé? No a co? Romové se přece neumějí bránit, k soudu se z nich odváží asi sotvakdo a může to přinést i nějaký ten politický bod k dobru, když to společnost pochopí jako odvážnou kritiku, tak co?

Nic, ale až takhle nevzdělaně a hloupě, bez znalosti skutečného stavu věci, naši zákonodárci promlouvají například o tom, že většina českých mužů ve věku od 25 do 45 let pracovat nechce a práce se štítí. Mezitím ovšem rozhodují o věcech, které zásadním způsobem ovlivňují a budou ovlivňovat úroveň republiky na dalších pár desítek let. A jestli ve všem se stejným deficitem znalostí, tak to nás tedy chraň Pán Bůh!

JARMILA BALÁŽOVÁ

Šéfredaktorka RV

➤ **Jana Baudyšová se ptá Jarmily Balážové**

Teď v prosinci završuje Romano vodi jedenáct let své existence, v lednu oslaví své dvanácté narozeniny. Ty jsi od začátku jeho šéfredaktorka – jakých těch jedenáct let pro tebe bylo?

Nevím, jak jednoznačně odpovědět. Uběhlo to rychle. Když jsme časopis zakládali, nemohlo nás ani napadnout, že to vydrží jedenáct let. Bavíme se totiž o národnostním titulu, který musí každý rok žádat o dotaci Ministerstvo kultury, prostředků je stále méně, už nevíme, kde šetřit a přemáhá nás frustrace. Na druhé straně dnes sehnat peníze na měsíčník, který moralizuje společnost, nastavuje jí zrcadlo, kritizuje postupy vlády, to je prostě skoro nemožné v době krize, kterou si média obecně procházejí. Těch jedenáct let uběhlo jako voda, znamenala neustálý zápas mezi tím, co bychom rádi ještě zlepšili a co naopak při nedostatku financí a novinářů z řad Romů vůbec můžete. A taky obrovská nejistota, jestli příští rok ještě budete. Občas frustrace z toho, proč člověk věnuje tolik času něčemu tak vratkému na úkor seriózní profesní budoucnosti. A vždy to překryje jistá setrvačnost to nevdát a pocit, že stojí za to udržet jeden z posledních tří romských titulů v České republice. Tak uvidíme, jestli nás čtenáři budou moci číst i v roce 2014.

Co tě na téhle práci inspiruje a kde bereš inspiraci pro ni? Co je ten motor, který tě žene dál?

Mě vždy inspirovali a inspiřují lidé. Ti, se kterými pracuji, ti, kteří píší, ti, o nichž zpravujeme čtenáře my. Lidské příběhy nikdo nenahradí, najdete v nich překvapení, radost, smutek, hloubku, pády i vzestupy i obyčejné srovnání pro sebe samotné a své životní cesty a hodnoty. Apakje pro mě strašně důležité vidět, žetén, s kým pracuji, se o téma a danou věc zajímá, má nápady, můžu se od něj něco naučit a on/ona snád ode mne. Romano vodi si nemůžu dovolit mít pětičlennou redakci, má jen dvě místa a ani ta nejsou na celý úvazek. Takže ten zájem, případně potřebu se vymlouvat, poznáte hned. Jde o složitou práci, stresující, špatně finančně ohodnocenou, s velmi specifickou potřebou znalosti psaní, produkce, kontaktů v romském prostředí a znovu opakují, moc za to nemůžete nabídnout ani z hlediska postupu, stálosti zaměstnání atd. Těší mě vždy znovu a opakovaně, když se podaří radovat v týmu z toho, že se číslo povedlo, obsahově i graficky, že dává smysl a potěší snad i čtenáře.

Za stránkami, které v časopise vyjdou, jsou často schované i další příběhy, které už čtenáři nevidí. Vzpomeneš si na nějaký, který pro tebe hodně znamenal nebo tě nějak zásadněji ovlivnil?

Ale ano, zdaleka ne všechny jsou pochopitelně moje. Je těžké vybrat, ale pokud se mám fakt řídit hloubkou příběhu, tak jeden z nejstarších, který mě zasáhl, patřil sourozencům Mirgovým. Ještě v době, kdy jsem pracovala v televizi, mě oslovila jedna z nich. Pracovala v té době jako au-pair v Anglii, její bratr onemocněl leukémií a vypadalo to, že umře. Narazili na to, že chybí dárci kostní dřevě z řad Romů. Zpracovala jsem jejich příběh, jak jen se dalo, pro televizi, časopis, a pak mi napsali, že se dárci našel. Měla jsem radost. Téma dárcovství kostní dřevě jsme se v Romee věnovali i o několik let později v rámci kampaně Ker vareso. V Chánově jsme organizovali nábor do registru dárců. Skoro na konci té akce za mnou přišel mladý muž. Představil se a přišel poděkovat. Byl to pan Mirga, zdravý, zcela náhodou jsme se potkali, protože přijel jako dobrovolník s týmem lékařů, které jsme do Chánova pozvali, hovořit o nutnosti dárcovství. Náhoda nás po letech svedla dohromady, on netušil, kdo jmenovitě akci organizuje a my netušili, kdo slékaři přijede. Věřím, že je a bude ještě dlouho zdravý. Takový příběh vás zasáhne. Z poslední doby to byl například tvůj rozhovor s Lukášem Kotlárem, kterému je sedmnáct, vyrostl v dětském domově, studuje prestižní gymnázium, je zástupcem šéfredaktora časopisu Zámeček a chce se stát novinářem. Když potkám takového člověka, cítím potřebu spolupracovat, pomoci, takže jsme Lukáše samozřejmě oslovili. Těch příběhů by bylo mnoho, Jano.

Časopis si klade za cíl zapojovat do svojí tvorby romské autory, psát o známých i méně známých Romech, bourat stereotypy, nebojí se ani palčivých nebo ožehavých témat. Jaká je zpětná vazba od čtenářů? Dolehnou k tobě někdy i kritické hlasy nebo uznání?

No, s tím je trochu problém. S distribucí časopisu a logicky i zpětnou vazbou. V tomhle cítím dluh, na němž se snažíme sice pracovat, ale pořád to není ono. Máme nápady, jasně, že jo, ale chybí lidi. Máme fb profil, díky němuž se snažíme ty připomínky stále urgovat. Časopis vychází i v elektronické podobě, jeho nejstěžejnější materiály publikujeme i na serveru romea.cz, takže tak se reakce objevují. Jenže odpovídají tomu, co s sebou internet nese svojí anonymitou. Zpravidla nejde o moc konstruk-

tivní připomínky, reakce. A v minulosti jsme se pokoušeli o širší zpětnou vazbu i mezi lidmi v Romee. No, pokusů bylo víc, obecně se lidi mají spíš potřebu vymezit kriticky než aby přišli s nějakým uznáním. Taková je realita. Pro mě je důležité uznání, když zavolají z televize nebo jiných médií a člověka, kterého jsme „vytáhli“ mediálně taktrochu na oči, chtějí i oni... do filmu, do reportáže atd. A to se stává. Taky jsme získali několik cen, spolupracovali s renomovanými majoritními tituly na společných reportážích. To se fakt jiným národnostním titulům moc nedaří. Víím, že časopis má rezervy, bavíme se o tom, co by se dalo zlepšit, snažíme se o nové autory a další s radostí a otevřenou náručí přivítáme, jen nechť jsou zodpovědní a posílají materiály včas!

Když už jsme u toho bilancování, co považuješ za největší plus a naopak mínus při práci na časopisu pro romskou menšinu a všechny, kterým jsou jeho téma blízká?

Já už toho dost naznačila v předchozích odpovědích, za největší minus považuji to, že se o podpoře ze strany MK rozhoduje každoročně a ne třeba jednou za tři roky. Současně říkám, že nebyt této podpory, slovenské, bulharské, maďarské a další časopisy nevycházejí vůbec, takže si jí podpory vážím a dobře víím, že v jiných zemích není běžné pravidelně podporovat národnostní tituly. Když už tomu ale u nás tak je, mělo by se tak dít pružnějším systémem. Dalším mínusem je, že na začátku devadesátých let se řada národnostních titulů, včetně romských, distribuovala zdarma, lidé si na to zvykli a dnes je těžké probourat jejich neochotu a snad i přesvědčení, že peněz máme dost, tak co by oni zaplatili dvě stě korun ročně za předplatné. A abych byla i pozitivní, tak ta práce sama o sobě bez těch ztěžujících prvků je přeci krásná, strašně zajímavá, obohacující.

Je advent, Vánoce za dveřmi. Co bys popřála našemu měsíčníku a jeho čtenářům do nového roku?

Čím starší a bohatší o zkušenosti člověk je, tím víc si uvědomuje, že „hlavně zdraví“ není klišé. Takže čtenářům, tobě, nám všem přeji hlavně zdraví a štěstí a pak dostatek empatie, soucitu, schopnosti jej i v dobách, kdy se soucit zaměňuje za slabost, umět vyjádřit. A taky moudrost umět se poučit z chyb svých i jiných lidí, radost z toho, co je v životě podstatné. Nechytřím, pro ně ta poslední věc radovat se ze skutečně podstatných věcí platí dvojnásob. Hezké vánoce, Bachtali Karačoňa!

JANA BAUDYŠOVÁ

Redaktorka, editorka

↘ Jarmila Balážová
se ptá Jany Baudyšové

Jani, naše cesty se zkřížily pracovním úplně jinde, ale díky tomu jsem tě „přetáhla“ do Romano Vodí. Máš za sebou necelý rok práce v časopise. Jak tu dobu hodnotíš a jak se změnila tvá představa v důsledku konfrontace s praxí?

Za tu možnost a důvěru děkuji. Byly to nabitě měsíce a hrozně rychle utekly. Každý přinesl něco nového a jiného, byly rozmanité, spousta věcí mě naučily a protože se zpětně snadno zapomíná na stíny – rozhodně mě bavily a obohatily. Na začátku jsem si představovala, že je tahle práce hrozně zajímavá a taky pěkně náročná – ani v jednom jsem se nezklamala (smích). Praxe přinesla rozčarování (že nejde vždycky všechno stíhat tak, jak by bylo potřeba, nebo že některé věci se dost těžko změny, přestože by byly potřeba jako sůl) i okouzlení (třeba z lidí, se kterými se člověk setkává, z práce samotné, z možnosti tvořit něco nového). Přinesla pak i můj věčný (a nerovný) souboj s administrativou, ale i chvíle, kdy časopis přijde z tiskárny, já si uvařím kafe a i když všechny texty umím i pozpátku, listuju stránkami a kochám se. Než třeba uvidím chybu. Ale z těch se pak člověk zase dál učí.

Sama výborně píšeš a dobře fotíš. Práce ale musí vznikat velmi rychle, co je podle tebe na ní nejtěžší a co tě naopak těší?

Ó, děkuji. Myslím, že obecně nejtěžší je pracovat pod tlakem času a ve stresu. Pak i to, co člověk dělá rád, může mít nahořklou příchuť, protože narazí na limity a musí slevovat ze svých představ o tom, jak by některé věci chtěl mít. Určitá dávka stresu je ale na druhou stranu dobrá, protože nutí k co nejefektivnějšímu využití času, udržuje ve střehu, pomáhá, jak si někdy v duchu říkám, „čarovat“. Těší mě, že je to práce tvůrčí a kreativní, baví mě ten proces, jak se z nápadu, myšlenky, která je nejprve jenom v hlavě, stává něco, co je ve výsledku skutečné. Baví mě poznávat zajímavé a inspirativní lidi, jejich příběhy, baví mě dávat o nich vědět dál. Baví mě, že to, co děláme, má smysl a zároveň si toho neskutečně vážím.

Ještě k tomu psaní, focení. Co pro tebe znamená schopnost

Jana Baudyšová

vyjádřit se slovy nebo fotkou? A jsi kvůli tomu citlivější i na slova a fotky coby příjemce?

Je to způsob vidění světa. A ten pro mě prostě není černobílý, má spoustu barev a ty mají mnoho odstínů a i ty se různě liší, třeba podle toho, jak na ně zrovna padá světlo. Fotky i slova jsou pro mě možnost pokusit se vyjádřit třeba i tyhle nuance, vrstvy, které nejsou tak snadno sdělitelné. Jsou všude okolo nás – smích i slzy a všechno to ostatní mezi tím. Je to i způsob, jak člověk věci uchopuje a jak se s nimi sám vyrovnává, ve fotce i textu vždycky zůstanou osobní pocity a asociace, které jsou čitelné jen pro autora, takové zakódování okamžiku. Určitě, tahle sdělení, která přicházejí naopak od druhých, ani citlivě nevnímat nelze.

Samy jsme spolu už nejednou zažily, že máš číslo kompletně vymyšlené, autory osloveny, vše sjednané a najednou ti třetina vypadne. Jde o neustálý souboj nervů, což asi není pro každého. Jak to vnímáš ty?

Je to přesně tak, jak říkáš. A je to tak vždycky, když se člověk nemůže spolehnout jen na sebe, je to vlastně i o důvěře, že když někdo něco slíbí, pak to taky udělá. Ale i o tom, plánovat s rezervou, být připraven „čarovat“, improvizovat, hledat řešení. Což se krásně říká a v praxi to taky tak jednoduše nefunguje. Ale myslím, že můžeme být svým způsobem v klidu – šuplíků, ve kterých jsou do zásoby připravené stohy článků a rozhovorů, nejsou přeplněné ani jiné redakce. :-)

Co tě přivedlo k Romům, Jano, a proč s nimi pracovním stále zůstáváš?

Vlastně asi můj táta. Psal diplomku o tom, jak romské děti tráví svůj volný čas, zájmal se o to, jak žijí, jezdil do osad, měl a má mezi nimi přátele, jeden čas dělal i poradce pro menšiny na Úřadu vlády, takže jsem tohle téma měla odmala tak nějak přirozeně zažité. Tak trochu mě přitáhlo i ke studiu sociokulturní antropologie a pak k mému prvnímu působení v romské neziskovce. Neskutečně mi lidsky vadí jejich postavení ve společnosti a způsob, jakým o nich mnozí přemýšlejí, ale to se netýká jen Romů – stereotypy, „jednotylování“, přejímání nesmyslných názorů, bezdůvodná nenávisť na základě ploché anebo žádné osobní zkušenosti. Těch svých si hluboce vážím a vždycky o lidech přemýšlím jednotlivě – někdo je dobrák a někdo je lump, ale soudit pak šmahem všechny je hloupé a omezené a rozzuřuje mě to doběla. Zůstávám, protože v tom prostě vidím smysl.

Je advent, čas Vánoc, jak tenhle čas vnímáš ty osobně, kdy pro tebe Vánoce byly nejhezčí a jaká přání jsou pro tebe důležitá dnes? A co přeješ ty?

Vnímám ho někdy dost rozporuplně. Ráda si v něm sním, i když to se mi děje i jindy. A pak se zas postavím nohama na zem a vidím ten stres, rozsvícené obchodáky, ty ohavné Santy, co lezou po žebříkách do oken. Ale říkám si, ať si je každý prožívá po svém. Nejhezčí jsou samozřejmě vzpomínky z dětství, ale to se nedá, vyzdvihnout jen jednu. Teď je nejhezčí, když se seje rodina a jsme jednoduše spolu. Občas zatrne při vzpomínce na ty, co už tu nejsou, ale tak to má i být. Asi nebudu originální, ale popřála bych zdraví a spokojenost. A když jsme u toho, přeju všem, aby dokázali brát ostatní takové, jací jsou, i když to dá víc práce, než je soudit „na první dobrou“. Protože všem se někdy může hodit, aby je tak brali i ti ostatní.

A co bych přála našemu časopisu? Spoustu inspirace, nahlédnutí do nepoznaných a nevšedních osudů, světů a duší, aby zůstal nezávislým a nebál se ani témat, která mohou být i nepříjemná až bolavá a možná i trochu kontroverzní až provokativní. Aby si nacházel cestu k dalším a dalším čtenářům, kteří si ho ideálně jen nepřečtou a neodloží, ale které třeba i někam posune a inspiruje.

VLASTA HORVÁTH: Řídím se svým citem

Jarmila Balážová

Na jaké jméno nejčastěji slyšíte?

Doma většinou Vlasto, Vlastič... Cizí lidé si mě zafixovali jako Vlastíka, dlouho jsem si na to musel zvykat, ale teď už mi to ani nepřijde. Naopak jsem nikdy neměl rád oslovení Vlastimile, a teď se mi to líbí.

Svým vystoupením jste podpořil akci Noc venku, která je primárně určená veřejnosti, aby poznala, jaké to je pro lidi bez domova, aby si uvědomili, že strávit noc venku není tak jednoduché, aby k tomu tématu byli solidární. Proč jste vystoupil právě na této akci?

Není jiný, lepší, důvod než ten, že jsem to zkrátka chtěl udělat. Řídím se svým citem, a tady jsem to tak cítil. Bylo to velmi emotivní a jsem rád, že jsem do toho šel. Za posledních osm let jsem se účastnil opravdu hodně nadačních projektů a bohužel jsem poznal, že je jen opravdu velmi málo takových, kde může člověk věřit čistému úmyslu.

Byl jste někdy bez domova nebo v situaci, kdy jste se tak cítil, byť jen na jeden den, dva?

Naštěstí jsem měl v životě to štěstí, že jsem měl vždy zázemí a střechu nad hlavou. Párkrát jsem ale zažil situace, kdy jsem se tak cítil, a to pro mě bylo velmi nepříjemné. Asi před třemi lety jsem s přáteli vyrazil na hory do zahraničí a na cestě jsme měli nehodu, kterou zavinil někdo jiný. Vše se náhle zkomplikovalo natolik, že jsme byli nuceni spát v úzké chodbě na policii a neměli jsme se jak odtamtud dopravit dál. Policie byla velmi tvrdá a naše klíče od auta nám nechtěla vydat. To bylo hodně nepříjemné.

Co pro vás domov a rodina znamenají?

Naprostě vše. Je to základ, bez kterého bych v životě jen stěží dokázal zvládat a řešit všemožné situace, které život přináší. A co se týká mé profese, ta je ještě náročnější na psychiku, takže tam to platí obzvlášť. Ať jsem kdekoliv, vždy se tak těším domů a nemůžu se toho návratu v podstatě už ani dočkat.

Když už jsme u té solidárnosti, empatie, soucitu s jinými: jak na tom jako společnost jsme?

A jak jste na tom vy a vaše rodina? Zdá se, že jste citliví lidé společně s manželkou Markétou, teď máte dcerku..., na druhé straně charitativních projektů je hodně a asi nemůžete dělat jen to?

Tato společnost se ubírá špatným směrem. Má zkušenost je bohužel čím dál tím horší. Není se čemu divit, neboť lidé už ničemu nevěří, a tím pádem se každý omezí jen sám na sebe. Já sám se snažím těmto okolnostem nepodléhat a snažím se, jak se říká, zůstat člověkem, což je v této době asi to nejtěžší. Ale jak sama říkáte, nelze dělat jen to. Byl jsem nucen si začít vybírat, protože moje dobrosrdečnost se v jeden čas dokonce obrátila proti mně a já byl za hlupáka, kterého každý chtěl jen využít.

Vánoce jsou za dveřmi a je to čas, kdy si víc než jindy uvědomujeme, jak důležité je být obklopen blízkými lidmi. Co pro vás znamenají Vánoce a s kým je trávíte? Kromě dáreků, jídla, je to taky o rozjímání, duchovních potřebách a té empatii?

Když jsem byl mladší, moc jsem Vánoce nemusel a neprožíval. Postupem času, když jsme začali slavit Vánoce s Markétou, jsem trochu změnil názor a od doby narození dcery Lindy to prožívám zase o něco víc. Moje manželka je milovnice Vánoc. Dárky už má narozdíl ode mě nakoupené pomalu v říjnu, teď už možná i dokonce zabalené. Já takové věci řeším kolikrát i den před Štědrým dnem, ona je jiná. Vánoční výzdoba je snad v každé místnosti už od 1. prosince. Samozřejmě je i domácí cukroví, které nesmí chybět. To mi, jak jistě chápete, dost vyhovuje, já totiž miluju sladké. Jinak Vánoce jsou pro mě vždy o pohodě a načerpání nových sil.

Z čeho míváte radost vy, ať už jde o dárek materiální nebo ten nemateriální? Co vás potěší a kdy?

Jsem moc rád za ten okamžik, když kouknu na svou dceru a manželku a vidím, jak celou tu vánoční atmosféru prožívají. To jsem opravdu šťastný. Letos jsou to pro dceru už třetí Vánoce, je zase o něco rozumnější a už teď se moc těší. Každý den si povídáme o tom, jak to bude probíhat, jak přinese Ježíšek stromeček a já se těším na ta její rozzářená očička.

Arbe

Na čem momentálně pracujete? Víím, že 25. prosince ještě odehrajete vánoční koncert v Benešově. Co dál?

No ano, a ještě předtím 20. 12. odehrajeme jeden vánoční koncert v Jihlavě. Oba budou akustické a už teď se s celou kapelou moc těšíme. Mám také připravenou vlastní autorskou vánoční píseň, kterou jsem už živě představil v Dobrém ránu na ČT2. Jmenuje se „Přihořívá“ a budeme k ní natáčet také videoklip. Ještě mám pro své fanoušky připravený malý vánoční dárek, což jsou mé nové webové stránky, (www.vlastahorvath.cz), které budou spuštěny začátkem prosince. No a po svátcích bych rád vypustil svůj další, v pořadí již třetí singl s názvem „To máme znát“, samozřejmě též s novým videoklipem.

PŘI PRÁCI V DIVADLE JSEM ZTRATIL OSTYCH, ZÁBRANY, KTERÉ JSEM MĚL HLUBOKO V SOBĚ. NAUČIL JSEM SE PRACOVAT VÍCE S EMOCEMI...

Máte za sebou muzikálovou zkušenost, i když jste se dlouho bránil. V čem vás to obohatilo, v čem eventuálně zklamalo? Kdyby přišla další zajímavá muzikálová nabídka, vzal byste ji? Jaká by musela být?

Ačkoli jsem se nejdřív divadlu trochu bránil, tak právě ono mi přineslo cenné zkušenosti. Ztratil jsem tam ostych, zábrany, které jsem měl hluboko v sobě. Naučil jsem se pracovat více s emocemi, byla to pro mě úplně nová zkušenost. Přestože stále upřednostňuji koncertování s kapelou, to vždy bylo a bude na prvním místě, tak pokud by nějaká zajímavá nabídka z divadla přišla, nebránil bych se. V současné době účinkuji v rockové opeře Antígona a v metalové opeře 7 proti Thébám. Jsou to, narozdíl od mé první muzikálové zkušenosti, hodně rockové energické záležitosti, baví mě to. Za daných okolností bych v případě nabídky řešil aktuální postavu, která by se mě týkala, a samozřejmě také to, aby mi to sedlo po hudební stránce.

Co album, na kterém je i píseň Silnější než já? Už mělo být venku, tak už přihořívá i v tomto případě a fanoušci se brzy dočkají?

No, někdy se věc i přes veškeré úsilí zdrží, zbrzdí. Máte pravdu, že jsme původně

mysleli na dřívější termín, ale doufám, že teď už opravdu přihořívá a fanoušci budou mít možnost si brzy album koupit. Pracuji na něm už několik let. Někomu se to může zdát hodně dlouhá doba, já sám občas nevěřím, jak ten čas letí. Mám za sebou velmi tvůrčí období plné změn a hledání, což bylo mnohdy velice náročné, ale zároveň i vzrušující. Je jedno, jestli budu mluvit o stavbě podkroví pro své studio nebo o samotném skládání písní a psaní textů. To všechno bylo součástí celého procesu. Věřím však, že právě čas je na nových písních hodně znát. Někam jsem se posunul a pevně věřím, že se nové písně u mých fanoušků ujmou. Náš singl „Silnější než já“ si zatím v hitparádě rádia Bonton vede skvěle.

Ještě k tomuto roku, jaký pro vás byl 2013?

Jak už jsem se zmínil v předešlé otázce, stále pracuji na dokončení materiálu pro své třetí CD. Dva singly z připravovaného alba a mou první autorskou vánoční píseň už posluchači mohli slyšet buď na koncertech, nebo v televizním vysílání. S kapelou jsme v létě koncertovali na venkovních pódii, což mi přináší takovou tu největší energii, a teď se připravujeme na dva vánoční koncerty. Krom toho účinkuji v RockOpeře Praha a již čtvrtým rokem vyučuji interpretaci na rockovém oddělení Mezinárodní konzervatoře Praha. Tato práce je pro mne moc zajímavá a baví mě. Na druhou stranu byl rok 2013 i trochu zvláštní. Nějak moc jsem řešil svůj věk a podobné záležitosti. Asi krize středního věku.

Máte rád bilanci? Předsevzetí? A nějaká vaše předsevzetí nebo přání do dalšího roku?

Dnes už ne. V minulosti jsem si předsevzetí dával a vždy to dopadlo tak, že to pak nedopadlo. Radši nechávám všemu volný průběh a tajně si přeji, aby se na mě usmálo štěstí. A přání? Koncem ledna čekáme narození druhé dcerky. Moc se těším a přeji si, aby vše dobře dopadlo.

DOMINIKA NAJVERT: O lidech bez domova a nocích venku

Jana Baudyšová

V létě to ještě jde. Zima vás ale může stát život. Kromě batohu nebo igelitek se musíte starat o spacák nebo o deku a když se nenaide stará matrace, je potřeba si sehnat dostatek papírových kartonů z krabic. Poradit si sám – najít si místo, kde máte šanci ve spánku nezmrznout. V chatrči, v parku nebo pod mostem. Nebo třeba v „azyláku“ – nebát se přijít za lidmi, kteří myslí na všechny, na které už jinak nemyslí možná vůbec nikdo.

O lidech bez domova jsme si povídali s ředitelkou Sdružení azylových domů v ČR, **Dominikou Najvert**.

Dá se odhadnout, kolik je u nás bezdomovců – případně srovnat s ostatními zeměmi, jak si v jejich počtu „vedeme“?

V České republice žije asi třicet tisíc lidí bez domova. Dalších sto tisíc je ztrátou bydlení ohroženo. K důvodům, proč se lidé ocitají na ulici, patří slabé nebo neexistující rodinné vazby (rozvody, partnerské problémy, domácí násilí nebo třeba odchod partnera od rodiny s dětmi), sociálně ekonomické důvody (vysoká míra nezaměstnanosti, špatná bytová politika či neexistence účinného celorepublikového systému sociálního bydlení), dluhy, lidé propuštění z výkonu trestu, děti utíkající z domovů nebo odcházející z péče institucí (dětské domovy). Většinou se také kumulují – roli hraje hned několik faktorů najednou a těžko označit jen jeden jako ten hlavní. V evropském kontextu je situace podobná i v jiných zemích.

Jste ředitelkou Sdružení azylových domů. Co všechno vaše organizace sdružuje a čemu se věnujete?

Sdružení azylových domů v ČR (S.A.D.) bylo založeno v roce 1993 a zastřešuje fyzické osoby, poskytovatele sociálních služeb, další instituce a subjekty zabývající se problematikou lidí bez domova nebo ohroženými ztrátou bydlení. Jeho prioritou je vytvářet pro své členy odborné prostředí a hájit jejich zájmy. Našimi členy jsou nejčastěji zařízení poskytující služby osobám ohroženým sociálním vyloučením – azylové domy, noclehárny, domy na půl cesty, nízkoprahová denní centra apod. K dnešnímu dni má S.A.D. 90 členů v rámci celé České republiky.

S.A.D. je organizací, která vedle výše uve-

David Tesař

dených aktivit realizuje výzkumnou činnost v oblasti bezdomovectví, propaguje problematiku péče o osoby bez přístřeší či ohrožených ztrátou bydlení a vykonává odbornou, projektovou a hospodářskou činnost. Sdružení dlouhodobě spolupracuje s dalšími organizacemi včetně vzdělávacích institucí, které se zajímají o problémy lidí bez přístřeší a společně vytváří jednotnou platformu pro jednání se státními, zákonodárnými a samosprávnými orgány na všech úrovních veřejné správy. Vůči svým členům vykonává podpůrnou, poradenskou, vzdělávací, konzultační a informační činnost. Sdružení azylových domů je členem FEANTSA – Evropské federace zastřešující organizace pracující s lidmi bez přístřeší.

V roce 2011 S.A.D. realizovalo ve spolupráci s ČSÚ historicky první sčítání lidí bez

domova v rámci Sčítání lidí, domů a bytů 2011. V roce 2012 jsme pořádali letní pobyt pro maminky s dětmi z azylových domů s názvem Prázdniny jinak. Od roku 2013 realizujeme projekt Krokuz. Jedná se o sérii vzdělávacích seminářů, které jsou určeny dívkám, ženám a matkám žijícím v azylových domech. Název Krokuz vzniknul jako zkratka Krok ku zdraví. Ústředním tématem je totiž zdravotní gramotnost. Projekt byl spuštěn v únoru 2013 a je plánován do roku 2015, kdy by se ho měly postupně zúčastnit ženy ze všech azylových domů, které jsou členy Sdružení azylových domů v ČR. V roce 2015 počítáme s rozšířením programu i pro muže žijící v azylových domech.

V listopadu jste také pořádali unikátní projekt „Noc venku“. Kdokoliv si mohli vyzkoušet být na jednu noc bezdomovcem a samotní lidé bez domova se do realizace akce zapojili.

Noc venku realizujeme s Fakultou sociálních studií Ostravské univerzity od roku 2012. Například v Anglii probíhá již několik let. Je těžké najít datum, kterým to všechno začalo. První „spáčské“ skupinky nalezneme již v 70. letech minulého století. Začaly s tím skupinky studentů, kterým osud lidí bez domova nebyl lhostejný. Následovaly akce dalších skupin, a to v Londýně, v Cambridge, v Oxfordu a v mnoha dalších městech. Cílem akce je seznámit se s problematikou bezdomovectví, poznat, jaké to je spát venku a zároveň získat prostředky, které budou použity na podporu lidí bez domova.

V Británii probíhá paralelně několik akcí typu Noc venku. Té v Londýně, která se uskutečnila v roce 2012 o dva týdny dříve než naše ostravská, se zúčastnila i manželka vnuka královny Elizabeth II – Kate Middleton. Například v roce 2011 spalo ve Velké Británii 650 lidí-spáčů venku. V Ostravě přespalo na prvním ročníku 40 odvážlivců. Noc venku je jedinečná možnost, jak strávit noc venku bez běžného komfortu, na který jsme zvyklí. Je to zároveň šance, jak zareagovat na otázku bezdomovectví a podpořit místní lidi bez domova. Ti se již od počátku stali členy realizačního týmu a bez jejich přispění by Noc venku postrádala smysl. Ti z nich, kteří jsou v roli hostů a diváků, si nápad velmi chválí a na akcích většinou pomáhají. Vstupné na akci je formou

Projekt Noc venku v pražských ulicích

David Tesaf

přinesených potravin, které se následně rozdělují místním poskytovatelům sociálních služeb pro lidi bez domova. Jsou za přivezenou potravinovou pomoc velmi rádi. Darované potraviny mohou využít jak v rámci volnočasových aktivit pro maminky a děti teď v předvánočním období, tak také v rámci potravinové pomoci pro uživatelky, které se ocitnou ve finanční tísní a bez potravin. Těch neustále přibývá a býváme často svědky toho, že maminky nemají dětem z čeho uvařit.

Na Noc venku zveme i poskytovatele sociálních služeb. Mají možnost prezentovat tam své služby a projekty, případně se zapojit a spolupracovat i jinak. Někteří klienti či vedoucí pracovníci sociálních služeb na akci vystupují, případně nám pomáhají jinak – například s moderováním večera.

Do letošního ročníku Noci venku se zapojilo osm českých měst a Bratislava. Celkem tedy na území Československa probíhala Noc venku na devíti místech a všude ve stejný den – 21. listopadu 2013. Akce byla velmi úspěšná, všude po republice si desítky lidí vyzkoušely přenocování venku. Akci podpořilo a kulturního programu se napříč republikou účastnilo přes tisíc lidí. V Opavě přespalo několik členů zastupitelstva, včetně 1. náměstkyně primátora Pavly Brady, pod jejíž záštitou se akce konala. Na ulici v rámci této akce přespalo také několik ředitelů sociálních služeb a dalších pomáhajících organizací, zaměstnanci Úřadu vlády atd.

Projekt také letos získal cenu nadace Unruhe (Neklid), která od roku 2005 oceňuje právě sociálně inovativní projekty.

Ano, Noc venku byla také jedním z 308 soutěžních projektů pro rok 2013 na ocenění SozialMarie. Odbornou porotu zaujal natolik, že ho umístila na druhou příčku celkových vítězů. Projekt Noc venku se tak stal nejúspěšnějším českým projektem za posledních devět let udělování cen a byl odměněn částkou 10 000 euro určených na rozvoj dalších inovativních aktivit Noci venku. Zástupci odborné poroty svou volbu odůvodnili takto: „Iniciativa se zaměřuje na dosud citlivé téma bezdomovectví. Podařilo se uspořádat noční událost, která oživila město a zároveň propojila jednotlivé aktéry a účastníky z univerzity, neziskových organizací, lidí bez domova i veřejnost. Stále spíše okrajové téma se podařilo veřejně prezentovat velmi výrazně a kreativně... tak, aby veřejnost dále nemohla jednoduše tento fenomén ignorovat...“.

Žádný z českých projektů se dosud nedostal tak vysoko. To, že ocenění bylo zasloužené, potvrdil také silný potlesk, který nám dopřáli zástupci dalších nominovaných v sále.

Gratulujeme! Dokáží si představit, jak něco takového zahřeje na duši. Co si ale představit moc neumím – jak v azylovém domě vypadají Vánoce?

Azylové domy pro ženy a matky s dětmi v rámci předvánočního času vyrábějí adventní věnce a další ozdoby, nastává také čas společného pečení vánočního cukroví, zdobení perníčků a podobných činností. A to jak u žen a matek, tak také u mužů. Většina poskytovatelů se každý rok snaží zpříjemnit a ozvláštnit tento vánoční čas i v jednotlivých azylových domech. Kdo by chtěl jakkoliv přispět, ať již trvanlivými potravinami nebo oblečením či případně i dárky nebo hračkami pro děti, může se obrátit na S.A.D., případně na webu www.azylovedomy.cz vyhledat konkrétní zařízení v místě bydliště a kontakt na ně.

Neměla byste pro naše čtenáře nějaký „vánoční příběh z azyláku“?

Cosepříběhůtýče: vždy jsou to pozitivní vzpomínky na klienty, kteří z úplného dna, kdy přespávali v zimě na ulici, jsou dnes ve startovacím či nájemném bytě, jsou spokojení, a jak jsem dnes slyšela od jedné mladé paní žijící v azylovém domě, mají „jiskru v oku“. Myslela tím, že z pozice rezignovaného člověka s nízkým sebevědomím a ztrátou důvěry k většinové společnosti z nich vyroste na základech nabyté sebedůvěry a důstojnosti opět člověk, který nám ostatním – „těm druhým“ – může mnohé dát.

A když jsme u těch Vánoc – přeji krásné svátky všem čtenářům Romano voďi.

DĚTI DĚTEM:

Vánoce v malém balení

Alena Scheinostová

Letos už potřetí probíhá předvánoční akce „Krabice od bot aneb Děti darují dětem k Vánocům“: za pomoci rodičů nebo učitelů připravují děti krabice s dárky, které prostřednictvím neziskových organizací či sociálních pracovníků zamíří za chudými vrstevníky do vyloučených lokalit. O smyslu sbírky, dětech z ghatt a výchově k solidaritě jsme si povídali s iniciátorem projektu, evangelickým farářem a proromským aktivistou **MIKULÁŠEM VYMĚTALEM**.

Archiv Mikuláše Vymětala

Co tě inspirovalo k této netradiční vánoční sbírce?

V létě přede dvěma lety jsem na severu Čech – ve Varnsdorfu, Novém Boru, Rumburku – zažil první vlnu protiromských pochodů. Se skupinou velmi různorodých lidí jsme přemýšleli, co udělat s vyhocenou situací a jak Romům z ghatt pomoci, a tak vznikla iniciativa Nenávist není řešení. A jednou z jejich aktivit je také akce Vánoční krabice od bot jako pomoc a radost pro děti, kterých tam žije v podmínkách sociálního vyloučení několik stovek.

Vánoční krabice jsou mnohaletou tradicí v USA a Západní Evropě – v 80. letech minulého století americké děti za pomoci humanitárních organizací balily krabice pro děti v Africe, německé děti se pak

přidaly s krabicemi do Indie... A z jednoho německého evangelického nábl sboru chodily krabice i do „chudého“ sboru u nás na Vinohradech. Moje děti z toho byly vždycky hrozně nadšené, když tu krabici rozbalovaly, otevíraly, vytahovaly dárky... A tak jsem si říkal, že přece ty krabice nemusíme vozit někam do Afriky, když u nás o pár ulic nebo desítek kilometrů dál žijí děti v podobných podmínkách jako chudé děti někde v zahraničí. Stačilo nápad trochu upravit pro zdejší podmínky.

V čem tedy taková Krabice od bot spočívá?

Ideou je, aby dítě připravilo do prázdné škatule dárky pro jiné dítě podobného věku a stejného pohlaví – ať už takové, se kterými si samo hrálo, nebo nové, které jsou vhodné

a které obdarovanému dítěti udělají radost. Vychází se z toho, že děti také rády dávají dárky a že se zároveň učí solidaritě. Předpokládaný věk a pohlaví příjemce značí dárčí na krabici zvenčí, něco jiného totiž udělá radost tříleté holčičce, něco jiného čtrnáctiletému klukovi. Nestává se sice často, aby dárek neseděl, ale zažil jsem už ten protažený obličej, když si kluk v pubertě vytáhl šest plyšáků.

Krabice od bot jsou vlastně takové Vánoce v malém balení. Uvnitř bývá velmi různorodá směs věcí, od praktických a užitečných po ty pro radost: oblíbené hračky, třeba už trochu opotřebované, pastelky, blok nebo omalovánky, nějaký kus oblečení – například šátek, teplé rukavice nebo baseballová čepice, kterou mají romští kluci ve velké oblibě. Krabice se dá dosypat třeba tvrdými bonbóny nebo nějakou jinou sladkostí, která se nezkazí, a pak je milé, když děti přidávají nějaký pozdrav. A protože tohle jsou balíčky od českých dětí českým dětem, bývají tam i knížky. Několikrát jsem zažil, že děti otevřely krabici a hned jako první čaply knížku a začaly si číst.

Co se do krabice nehodí, jsou špinavé, rozbité nebo nebezpečné věci, třeba šipky na házení s ostrými hroty, a také moc drahé předměty – není úplně ono, když si na vánočním večírku všechny děti vytáhnou hračky, a jeden jediný najde v krabici mobil. A problém je i s rozměrnějšími krabicemi: jednak se těžko dopravují a pak stojíte před obtížnou volbou, komu je dát, aby to ostatním nebylo líto.

Mluvíš o osobním pozdravu – obdarovaní tedy vědí, od koho dárek je?

Některé děti osobní pozdrav do krabice přidávají. Velmi hezky to minule udělaly děti z Kladna: vzaly svoji fotku a napsaly na ni krátký dopis ve stylu „ahoj, jmenuju se tak a tak, je mi dvanáct a nejvíc mě baví tohle a tohle“ – trochu na způsob dopisovací „Mezinárodní hry dětí“, co jsme hráli, když jsme byli malí.

Jak se dárky dostanou k dětem? Kdo a jak jim je rozdává?

Když jsem s Krabicemi začal, dal jsem si závazek, že přinejmenším každé dítě, které na severu žije v ubytovně a bylo vystaveno

pochodu nenávisti, dostane dárek. To proto, aby naši kulturu poznaly zase z té lepší stránky a viděly, že i my si dáváme dárky a že je dáváme i lidem, které neznáme. První rok se sešlo asi pět set krabic, loni to bylo tisíc. Sbíralo se díky sborům pražského seniorátu, připojily se některé školy a školky, mateřská centra. Moje představa, aby se dostalo na všechny děti z ghett na Šluknovsku, se naplnila, takže už první rok jsme posílali dárky i do jiných lokalit. Jak se povědomí o Krabicích rozšířilo, přibývá míst, kde se myšlenkou inspirovali a dělají si to zase trochu po svém.

Proto má rozdílení na různých místech různou podobu. Někde sociální pracovníci přišli za rodinami a předali krabice rodičům, kteří je pak dali dál svým dětem. Většinou se však Krabice rozdávají díky neziskovkám, které jsou v kontaktu s konkrétními rodinami a vytipovávají vhodné příjemce podle jejich sociální situace. A pak zorganizují nějaký vánoční večírek, kde se zpívají koledy, děti tancují, maminky napečou pečivo a krabice se rozdají. Na několika takových večírcích jsem byl i s dalšími lidmi, kteří se na sbírce podílejí. A všichni společně i s rodinami jsme se velmi dobře bavili. Pro nás evangelíky Vánoce často představují velký stres, všechno se musí pečlivě nachystat, děti se učí nazpaměť sáhodlouhé vánoční hry... a přitom právě takovýhle jednoduchý způsob odpovídá nejvíc duchu Vánoc, a tím je někoho obdarovat.

Má akce Krabice od bot evangelizační rozměr?

Jejím cílem není předávat víru, ale tak řečeno sdílet ji skutkem. Vánoční poselství není, že by se někde narodil nějaký Ježíš jen pro křesťany, ale že přichází na svět jako chudé dítě a přichází kvůli všem. A Vánoce jsou obdobím, kdy se křesťanství do každodenního světa prolomuje nejvýrazněji.

Máš přehled, jak se myšlenka Krabic rozvíjí mimo tvůj dosah?

Letos se sbírá trochu profesionalizovala, poprvé ji dělám ve spojení s Diakonií Českobratrské církve evangelické, poprvé má také své vlastní webové stránky www.krabiceodbot.cz, kde jsou k dispozici veškeré kontakty, sběrná místa, fotografie atd. Neudělal jsem to proto, aby krabic bylo co nejvíc, ale sleduju tím zvládnutí spolupráce s dalšími lidmi a organizacemi, aby se projekt mohl rozvíjet samostatně. Dnes už má různá regionální centra, což se mi líbí. Například ve Volyni v Pošumaví je šikovná a praktická paní Eva Tkadlečková, manželka faráře, která má kontakty s azylovým domem pro matky s dětmi a přátelí se i s místní lékařkou, a díky tomu může vytipovat konkrétní rodiny a konkrétní děti, kde mohou krabice nejspíš prospět a potěšit. Jinde to zase upravili tak, že mají v obci azylový dům pro matky s dětmi, a protože ty matky jsou také potřebné, balí se krabice pro celou rodinu, ne jen pro děti. Ale stalo se i to, že místní sbor měl sbírku dobře promyšlenou, ale na úřadě jejich záměr vůbec nedokázali pochopit. Řekli, že

Jiří Salík Sláma

nanejvýš mohou rodiny pozvat na setkání s rozdáváním dárků, což mi nejvíc ze všeho připomíná metody Šmejdů a pokládám to za mimořádně nevhodné. Letos už pořádáme třetí ročník sbírky, máme už nějaký ohlas, a tak se některé nízkoprahové kluby a centra už připomínají i samy.

Děti, ke kterým krabice směřují, žádné jiné dárky nedostávají?

Někdy i dostávají, ale jsou zde značné rozdíly. Zpravidla žijí v rodinách, kde panují velice vřelé vztahy. To, že žijete v zóně sociálního vyloučení neznámá, že jste osamělý. Žijete v romské komunitě, chodíte do – pravda, praktické – školy se všemi svými kamarády. Na druhou stranu rodiče těchto dětí mají obvykle velmi omezený rozpočet. Bydlení jim sice částečně hradí sociálka, většinou ale doplácují ještě z peněz, které mají na jídlo a běžný provoz, takže prostředků „navíc“ jim zbývá minimálně.

Sleduješ letos nějaký rozdíl ve štědrosti dárců vzhledem k sociálním nepokojům uplynulých měsíců?

Sbírka běží až do druhé adventní neděle 15. prosince, takže je brzy hodnotit. A opakují, že o absolutní počet krabic zase tolik nejde. Pochody nenávisti podkopaly vztah mezi Romy a Neromy a my tu propast chceme přemostit zase nějakými pozitivními věcmi. Dárek nebudete balit s nenávistí. Když krabici balíte, myslíte na někoho konkrétního, komu ji chcete darovat a udělat mu radost. A to je dobrý základ.

 WWW.KRABICEODBOT.CZ

VÁNOCE V DĚTSKÝCH DOMOVECH: Dříve štědrý den i dvakrát!

Lukáš Kotlár

Jak tráví Vánoce děti z dětských domovů? Některé děti odjíždějí na vánoční prázdniny domů k rodině, přátelům, ale mnoho z nich to štěstí nemá – a zůstávají tak v dětském domově. Pakliže si někdo představuje nějakou společnou místnost, kde je stromeček, štědrovečerní večeře a následné rozbalování dárků, rozhodně není vedle. „Pro mě to bylo dost smutné, popravdě na to ráda nevzpomínám. Výhodou bylo, že jsme měli 2x Štědrý den, jednou všichni (se všemi dětmi v dětském domově) a potom společně s dětmi, které si na Štědrý den rodina ani přátelé nevzali k sobě“, vzpomíná dnes 28 letá Lucie Bilinská, která vyrůstala 6 let v dětském domově na Moravě.

Osobně jsem prožil Vánoce na různých místech, a jestli jsem je někdy trávil v dětském domově, tak si na ně nepamatuji. Od malička jsem však jezdil na prázdniny k tetě - vychovatelce, kde jsem trávil Vánoce s její rodinou. Po několika letech nás teta navždy opustila a já začal jezdit k její sestře, kde jsme se vždy mj. na Štědrý den scházeli, která se mi snažila udělat tak pěkné Vánoce, stejně pěkné Vánoce, jako jsem měl až dosud. Po dalších letech jsem zažil Vánoce poprvé ve své rodině, na což jsem nebyl zvyklý. Další vánoční prázdniny jsem byl u další tety vychovatelky nebo jsem také částečně pobýval u svého spolužáka. Své poslední Vánoce jsem trávil s dětmi z dětských domovů jako vedoucí, kde na Myšinec (tábor) v Ostravě přijíždí pravidelně děti z 5 dětských domovů.

„Správná pětka je parta dětí z pěti severomoravských dětských domovů, pro které pořádá sdružení Duha Zámeček už více než 10 let akce v přírodě. Není to jen tak obyčejný „projekt“, Správná pětka je pro tyhle děti (které většinou nejezdí za svými rodiči ani pěstouny) druhou rodinou. A tak je logické, že společně prožívají i nejkrásnější svátky v roce. Duhové Vánoce jsou jedinou akcí v roce, na které neplatí motto Správné pětky:

Opuštěným dětem dáváme místo dárků zážitky! Na Štědrý den samozřejmě každý najde pod stromečkem své dárky, a protože se známe dlouho, nejsou to dárky jako z anonymních charitativních sbírek, ale většinou přímo na míru.", přibližuje Vladislav Sobol, který se 4 roky profesně věnoval dětem a nyní se jim už několik let naplno věnuje ve svém volném čase.

JAK JE TO S DÁRKY V DĚTSKÉM DOMOVĚ?

Děti mají mnoho klasických přání. Hry, hračky, elektronika, kosmetika, sportovní vybavení apod., a většinu z toho, co si přejí, jim skutečně Ježíšek přinese. Nejen díky částce, která je státem na každého věnována (je různá podle věku, pro mě něco přes 1 500,-), ale hlavně díky četným sponzorům, kteří se často sami nabízejí. Dítě tak dostává často mnoho dárků a ani netuší, od koho opravdu jsou, nemusí za ně mnohdy ani sponzorům poděkovat, natož aby si toho děti vážily a měly z nich upřímnou radost. I já dostávám každý rok mnoho krásných dárků, ale na druhou stranu si uvědomuji, že to není samozřejmost, což by si některé děti mohly myslet.

„Přímo Štědrý den jsem v dětském domově nikdy nezažil, ovšem už několik let se účastním předčasných vánočních oslav, které jsou určeny převážně dětem, které na Vánoce DD opouští. Sváteční večeři doprovází vystoupení domovské kapely, proslov ředitele a dalších zaměstnanců domova. Naladí to v nás po roce opět tu správnou

vánoční atmosféru, což je příjemné. Po tomto programu se přemístíme do budovy dětského domova, kde si zazpíváme koledy a rozdáme dárky. S těmi jsem byl zatím vždy spokojený. Díky štědrým sponzorům dostávám nejen to, co si přejí, ale překvapí mě i něco navíc“, popisuje své zážitky 21 letý Franta Berger, student, který je v dětském domově Olomouc již 7 let.

Je pravdou, že samy děti si uvědomují, že to není jenom o tom „brát“, ale i dávat. Dárky své rodině či přátelům můžou pořídit například z kapesného, které dostávají, nebo něco vyrobit. Příchod Vánoc

je v mnoha domovech spojený s besídkami, na které děti s vychovateli trénují, nebo se společným pečením. U nás v domově to bývá tak, že každý byt (rodinná skupinka) napeče různé druhy cukroví a pak si navzájem vše rozdělíme. Následuje také tradiční vánoční výzdoba bytu nebo zdobení stromku.

Myslím si, že ať už kdokoli říká, že Vánoce pro něj nic neznamenají, a to třeba ještě 23. prosince, onen 24. den dokáže vždy člověka přesvědčit, že něčím výjimečný je. Stejně „výjimečné“ Vánoce prožívají i děti v kruhu své druhé rodiny – v dětském domově.

IDEA VÁNOC SPOČÍVÁ V TOM, že je Bůh uprostřed nás a sklání se k člověku

Jarmila Balážová

V brněnské čtvrti Zábřovice, jež je tradičně dlouhá léta obývána nezanedbatelným počtem Romů, stojí kostel Nanebevzetí Panny Marie a s ním je spojena římskokatolická farnost, ve které již léta slouží farář **Jiří Rous**, národní ředitel pro pastorační Romů v ČR při České biskupské konferenci. Tato farnost spolupracuje už řadu let s Romy díky jeho úsilí, ale také díky snaze sociálních pracovníků, dobrovolníků a dalších. Funguje tu zkušebna pro zkoušky kapel a farář Rous si cení také klubu pro předškoláky a školáky, díky němuž se dostává dětem ze sociálně slabých rodin pomoci ve vzdělávání.

Jiří Rous umí romsky, hlásí se k romské národnosti, ačkoliv k této minoritě etnicky nepatří a říká, že více než hromadných systémových a společenských snah si cení každodenní drobné práce, o kterou se právě na faře snaží.

Vy jste byl k víře veden rodinou, pokud vím. Jak ale potom přijala, že se pro vás kázání a víra ve slovo Boží stane posláním a prací, když jste studoval zemědělství?

No ano, u mě byla cesta k Bohu jednoduchá a byl jsem k ní skutečně veden od útlého dětství rodinou. Chodili jsme pravidelně do kostela, rodiče i sourozenci – jedna starší a dvě mladší sestry – byli věřící a já taky. V dospívání mě ale potkalo období, kdy jsem byl Bohu trochu dál, hledal jsem jiné cesty, procházel obecně složitým obdobím hledání sebe sama. Zásadním se mi pak stalo setkání se společenstvím lidí, to bylo na vysoké škole, kteří měli k Pánu velmi blízko a já skrze ně pochopil, že chci, aby tomu tak bylo i v mém případě. K těm lidem mě přivedla starší sestra, která už v té době v Jihlavě studovala a snažila se najít si přátelé, s nimiž by mohla sdílet i lásku k Bohu.

Kdy ale přišlo to zásadní rozhodnutí – přerušit studium zemědělství a začít studovat teologii, prostě přesvědčení, že Bohu budete sloužit i v rámci své práce? Jaké skutečnosti na to měly vliv?

Mluvil jsem se svým duchovním vůdcem, který mě v mém křesťanství doprovázel a zmínil se mu o úvahách, které mě tenkrát provázely. O úvahách sloužit Pánu a neoženit se, o možnosti sloužit, ale mít i rodinu, protože jsem tenkrát byl velmi zamilován

bylo přece úplně jiné!“ Snažil jsem se najít odpověď v knize s náboženskou tematikou a z ní na mě vykoukl odkaz z Bible. Nelenil jsem, vzal do ruky Bibli a hledal příslušný odkaz. Nic takového tam nebylo, našel jsem ale jiný text o pastýřské službě v církvi, o tom, že Bůh hledá a potřebuje pomocníky. Samozřejmě, že jsem text znal, mnohokrát před tím jsem jej slyšel, četl, ale tenkrát to bylo jiné. Něco uvnitř mě chápalo, že ten text je v tu chvíli určen mně a dodneška věřím, že snad ta tisková chyba ve zmiňované knize, kvůli které jsem toho dne vzal do ruky Bibli, tam byla snad opravdu kvůli mně, abych pochopil a sám rozhodl, kudy mají mé kroky směřovat dál.

Co podle Vás poradit těm, kteří se setkávají s nepřijetím – často i řada Romů. Jak se z toho dostat, jak nepropadnout sebelítosti, depresi, nepřenášet z generace na generaci, že se pak vlastně už sám začnu vymlouvat, že tohle nejde, protože mi to stejně nevyjde, ať udělám co udělám..?

Nevím, co jim poradit, protože z osobní zkušenosti a znalosti mnohých z nich vím, že mezi Romy je spousta takových, kteří, ačkoliv se snaží, pracují, vzdělávají se, mají i vysokou školu a dosáhnou na běžné standardy této společnosti, přesto se stávají terčem diskriminace a častého nepřijímání. Jejich zkušenosti nepřijetí jsou velmi časté, praktické, odůvodněné. Nevymýšlí si, oni se velmi snaží, jejich pocity jsou oprávněné.

Já vím, sama jsem Romka, ale co může pomoci? Zabýváte se tím vy osobně? Co jim můžete poradit? Co radí víra? Myslíte, že kdyby člověk věřil v to hodnotné, dosáhl by nejen poznání, ale i úlevy?

Určitě jsou na tom líp ti, kteří jsou hluboce věřící, protože oni mohou najít pochopení a přijetí u Boha. On je zdrojem mé hodnoty, je na mé straně, stojí při mně. Nemusí být závislí na reakcích lidí, z nichž někteří vám prostě chtějí ublížit nebo nejsou schopni nezevšeobecňovat, negeneralizovat. Co ale poradit nevěřícím, nevím, snad kdyby zkusili najít víru a správné lidi. Je to těžké, slyšel jsem od Romů, od nichž vím, že se snaží, strašné historky. Ty by bolely každého, každému by

Farář Jiří Rous

Jiří Salík Sláma

a už jsme hovořili o svatbě. A myslel jsem si, že nad tím právě proto mávne rukou. O cestě kněžské jsem neuvažoval, neboť jsem si myslel, že na ni nestačím, že neumím mluvit, atd. Dal mi jediný komentář. Řekl, že nemůžu něco umět, když jsem se to ještě nezačal učit. Pak, když jsem přijel domů, probudil jsem se s nutkavým pocitem, že bych to přece jen měl zkusit. A vzápětí následovala myšlenka: „Neblázni, tvoje nynější studium a směřování

ublížily, každého by naštvaly. Co ale s tím, nevím.

Neměla by ale právě v takových případech více promlouvat a jednat institucionalizovaná církev? Ptám se, protože vy jste národní ředitel pro pastorační Romů v ČR při České biskupské konferenci. Církev má v dnešní době ve společnosti malé slovo, jak jistě víte. Lidí, kteří v rámci katolické církve chodí do kostela, je přibližně tolik jako Romů – taková menšina jsme. Existují různé předpisy, nařízení, doporučení, které kolují uvnitř církve. Netýkají se jen ČR, ale obecně všech zemí. Já myslím, že je hodné výzev a informací do vlastních řad.

Dobře, ale víra přece má být o tom, pomáhat bližnímu svému, ne?

Určitě, ale – a teď budu hodně upřímný - jak jsme hovořili o špatných zkušenostech Romů s nepřijetím, existuje také řada lidí, kteří přicházejí do kostela, například starších, a mají s Romy osobní špatnou zkušenost. A pak je například ten kněz nechce zbytečně popouzet.

Chápu, ale to jsme v začarovaném kruhu. Určitě by pomohlo, kdyby věřící viděli v kostele a na faře pomáhající Romy, ale co církev jako instituce? Mají samotní kněží dostatek osobních zkušeností či informací o Romech? Ne každý je tak zasvěcený a má tolik osobních a dlouholetých zkušeností jako vy.

Já myslím, že církev dělá dost, existují opravdu předpisy, jdoucí katolickou církví napříč státy, existují doporučení, že by měla mít každá diecéze člověka na toto určeného. Jinak to určitě záleží na každém knězi zvlášť, jak zná svoji farnost, co je schopen pro ni udělat, co považuje za dobré. A určitě by pomohlo velmi výrazně, to jsem na vlastní oči viděl, kdyby konkrétní farníci viděli snahu Romů přijít do kostela, na faru, pomoci. To funguje, já myslím, že pak jsou schopni být dokonce na Romy hrdí.

Vás dnes v Brně, a to nejen ve čtvrti Zábřovice, zná spousta Romů. Kdy jste ale poznal vy je? Měl jste nějaké zkušenosti v dětství, dospívání?

Ne, vůbec žádné, moje první zkušenost se váže až k vysoké škole. Jdu takhle Brnem a vidím partičku několika asi dvanáctiletých romských dětí poflakujících se na ulici. A pak ke mně přišly a chtěly cigaretu. Tu samozřejmě nedostaly, zato různé náznaky na kouření a pozvání, ať přijdou mluvit o Bohu. Přišly, já jim vyprávěl o Bohu, ony mně o sobě, tak to vlastně všechno začalo.

Jak říkám, brněnským Romům jste hodně známý. A také účastníkům blokady proti neonacis-

mu, kde jste společně s dalšími kněžími sloužili mši proti násilí. Při sčítání lidu jste se symbolicky přihlásil k romské národnosti, hovoříte romsky, jste rád, že se vám na faře již několik let daří pracovat se skupinami dětí, z nichž část chodí do předškolní výchovy, další zase na doučování. Pomáhá vám vaše znalost romského prostředí a romštiny?

Asi ano, myslím, že Romové to vnímají tak, že jsem na jejich straně. Já to ale považoval za nutnost. Setkáváme se s tím, že děti, které tu máme v přípravce předškolní výchovy, neumějí dostatečně česky, jejich mateřský jazyk je romština, a pokud jim chceme pomoci, je nutné se s nimi domluvit. Samozřejmě, že řada Romů už dnes naopak romsky nemluví, ale my pracu-

mělo vyjádřit, že je chápu, že jim rozumím, že jsem na jejich straně. Říkal jsem si, že žiji mezi Romy, bydlím mezi Romy, mám jich plný dům, mluvím romsky. Proč tedy ne?"

Chystáte něco na Vánoce i pro tyto děti? Eventuelně pro jejich rodiče?

Ano, budeme mít dvě besídky, na ty přicházejí rodiče podívat se, jak se dětem vede. Kromě toho probíhají na Náměstí svobody a Zelném trhu takové Vánoce, oslavy, na pódiu vystupují i naše děti, a to je pro rodiče to pravé ořechové, akce, na kterou zajdou.

Jak vy sám vnímáte a prožíváte Vánoce, co pro vás znamenají i z biblického hlediska?

No, já je prožívám asi dost jinak než většina lidí. Pro mě představují vysokou zátěž, obrovské

Mezinárodní den Romů v Brně - Zábřovicích

Jana Šustová

jeme s opravdu chudými rodinami a u nich se s tím jazykovým handicapem, se kterým jim chceme pomoci, setkáváme. Ty se snažíme připravit do školy, jde o náročnou práci, jde o malé třídy – dvě – dohromady asi 17 dětí, ale my je musíme vyzvedávat z rodin, pak je tam zase vodit. Jde o velké personální nasazení. Na to pak navazuje doučování dětí, které už na školách jsou, ty docházejí na faru 4 x týdně, kromě doučování tu mají volnočasové aktivity a další vyžití. Většina z takto formovaných dětí je slušná a chytrá. Tohle je práce, systematická, každodenní, která mi dává smysl a radost. Jeden člověk, který tady na faře bydlí, je Rom, učí na jedné škole s velkým počtem romských dětí, další spolupracovnice učí na další škole s velkým počtem romských žáků, takže my o kontakt s nimi nepřicházíme, máme o nich informace.

A proč vy sám jste udělal to gesto, že jste si zapsal jako svou národnost romskou?

"Já jsem považoval přihlášení se k romské národnosti za gesto dobré vůle, gesto, které

pracovní nasazení. Několik dnů v kuse sedím ve zpovědnici, jde o dlouhé hodiny. Pak příprava, opravdu je to časově náročné. Jinak ale idea Vánoc samotných pro mě znamená, že Bůh je uprostřed nás, že Bůh se sklání k člověku. To je něco, na co se vždy velmi těším, protože z toho jsem vlastně živý, že Bůh je takhle blízko, že se sklání k člověku, že se stává člověkem, a že mu na každém člověku záleží, že jsme pro něj velmi důležití.

A přání? Co byste přál našim čtenářům, Vánoce jsou přece o narození Ježíše Krista, o rozjímání a snad i přáních, ať už o těch, která bychom rádi dostali, přijali, nebo o těch, které sami chceme dát.

Přál bych lidem, vašim čtenářům, aby přijali Ježíše Krista, Boha, protože oni sami velmi touží, myslím, po tom, aby svět přijal je, aby je přijal Bůh. Proto bych všem přál, aby dokázali přijmout Boha.

Nezkrácený rozhovor naleznete na www.romea.cz

KATARÍNA KLAMKOVÁ: Co mě nezabije, to mě posílí

Jana Baudyšová

IQ Roma servis je samostatná, nezávislá neziskovka. Občanské sdružení, které vzniklo již v roce 1997, byť původně šlo jen o organizaci bez zaměstnanců, nepřímo přidruženou při Drom, romském středisku v Brně – příspěvkové organizaci města. Současné „Íkvéčko“ tvoří tým 43 lidí, podobný počet dobrovolníků a má dopad až na 2000 klientů ročně. Letos získalo titul Neziskovka roku – ocenění jako nejúspěšnější velká nezisková organizace v ČR, které uděluje Nadace rozvoje občanské společnosti.

Povídali jsme si s ředitelkou IQRS, **KATARÍNOU KLAMKOVOU**.

Ředitelka IQ Roma servis, Katarína Klamková

Archiv IQRS

Jak jste se k nezisku a k romským tématům dostala? Co vás k nim táhlo?

V romském tématu jsem se ocitla úplnou náhodou. Začínala jsem v roce 2000 jako dobrovolník přes projekt Muzea romské kultury, které nás jako studenty oslovilo pro přímou práci v rodinách. Nikdo se moc nehlásil, tak jsem chtěla pomoci a tahle zkušenost mě nadchla. Návazně jsem se také dobrovolnický podílela na vzniku a fungování neformální skupiny romské a neromské mládeže Barevný svět, kde jsme během roku uspořádali mnoho festivalů, filmových klubů a besed.

Získala jsem tak spoustu romských přátel. Trochu proti své vůli jsem pak začala působit v romském středisku Drom – byla jsem studentka a ještě jsem nechtěla do práce, ale nikdo jiný nebyl k dispozici, a také jsem uměla anglicky. A pak už přišel IQ Roma servis – nejprve jsem koordinovala malý tým terénních pracovníků a asi od roku 2004 působím jako první oficiální ředitelka a statutární zástupkyně. Mám ale i zkušenosti ze soukromého sektoru, zejména z firmy svých rodičů, která se zabývá vývozem a dovozem z Finska. Také jsem tam přes rok s rodinou žila, chodila jsem tam i do základní školy.

Jak na své začátky v IQRS vzpomínáte?

Současné Íkvéčko nakopl mezinárodní projekt RrAJE (Roma rights and access to justice in Europe), na kterém jsem pracovala s kolegou Martinem Giňou. Byli jsme k němu kritičtí, protože se zaměřoval především na financování anglických konzultantů a policistů; samosprávy a práce v terénu byly ponechány na zcela dobrovolném principu. Vykonávali ji velmi aktivní, upřímně zapálení místní Romové, kteří fungovali dobře a stabilně – a my jsme se rozhodli profesionalizovat jejich práci projektem MPSV v roce 2003. Dostali jsme první samostatné peníze a otevřeli první pobočku na Cejlu 49 v Brně. Náš první tým, převážně romský, fungoval tak aktivně a zapáleně, že mě ta práce nadchla.

Když máte cíle, které jsou sice velkou výzvou, ale plně v ně věříte, a tým, který se pro ně „sebepřesahuje“, chce pracovat co nejlépe, má velké srdce, ale i spoustu rozumu, naděje a proaktivní energie, nejde, než si tu práci dlouhodobě zamilovat. A přesně to se mi stalo.

Začali jsme mezi prvními v regionu rozvíjet síť terénních pracovníků, návazně, díky velkému počtu Romů, kteří nás v naší první kanceláři navštěvovali, jsme zřídili i poradenské služby, včetně právních. Dnes máme velmi široký a komplexní záměr, přímé služby „Pro rodiny s dětmi“, „Pro Mladé“, „Pro Dospělé“ a sekci „Pro Společnost“, ve které realizujeme kampaně, vzdělávání, koncepční práci. Přímou práci realizujeme zejména v Jihomoavském kraji, pobočky máme v Brně, Břeclavi, Vyškově, nepřímou pak v rámci celé České republiky i mezinárodně.

Co je váš „motor“, který vás žene dopředu?

Když mě něco nadchne, mám obvykle tendenci být houževnatá a velmi vytrvalá, až dokud nedosáhnou výsledků, jaké bych očekávala. V IQRS, ač jsme šikovní, máme ještě stále před sebou velké výzvy, a to nejen v oblasti středoškolského a vyššího vzdělání Romů, které je mou srdeční záležitostí, ale i v tom, vidět Romy jako nezávislé, svobodné, vnitřními zdroji a nadhledem vybavené osobnosti, s širokým manévrovacím polem a možnostmi, dosahující společenských úspěchů a nadto přinášející do společenské kultury a hodnot své velké srdce a schopnost se radovat, radostně vnímat a prožívat.

Mou největší motivací je, že našim cílům a vizi věřím, že mám radost ze svých spolupracovníků, z jejich motivace, kompetencí a z toho, jak konstruktivně fungují "jako hodinky" v jednom velkém týmu. Že si umíme věci vyříkat přímo a díky jakémusi vyššímu "seběpřesahování" se v naší různosti propojit – jsou mezi námi Romové, Neromové, pravičáci, levičáci, romantici i pragmatičtí, praktičtí i akademici... vystihuje nás neustálé učení, přemýšlení v kontextu vyšších cílů, silný tah na branku, který jde do hloubky a hledá hmatatelné výsledky, odvahy a velké srdce, které se kloubí s kompetencemi a profesionalitou, zaměřením na člověka, klienta, vnitřní víra v Romy, klienty, vnitřní předsvěření, vize. Lidi v týmu, to je kdo a čím jsme. Od hlavy dolů. Nespokojíme se s průměrností, jde nám o kvalitu a skutečný dopad, nejen o "pěkný proces".

Jaké ty dopady jsou?

Mezi nejviditelnější dopady řadím každoročně velký počet klientů, kterým přímo pomáháme, je to ročně přes 2000 lidí. Za ty roky se zvyšuje počet zaměstnaných klientů, například v letošním roce jich bylo jen k měsíci říjnu již 76. Roste zájem rodičů i dětí o vzdělání – pakliže jsme v roce 2005 řešili primárně základní vzdělání, dnes se už z větší části zabýváme úspěšným odmaturováním, dokončením středních škol a dalšího pracovního či studijního zaměření těchto mladých Romů. Díky našemu aktivnímu přímému působení v rodinách a komunitním kampaním se meziročně zvyšuje zájem romských rodičů o kvalitní, inkluzivní předškolní a školní vzdělání. Mají také zájem aktivněji hájit své právo u zápisů.

Daří se nám s Romy v Brně vést široké diskuse, zapojovat je. Krásným praktickým příkladem bylo národní setkání lidí žijících v chudobě, či asi před třemi lety velká občanská vlna proti pochodu neonacistů Cejlem, známá blokáda, ale i další iniciativy, debaty, happeningy. Roste i počet klientů, kterým zprostředkujeme bydlení, a to i na soukromém trhu s byty, kde zvyšujeme důvěru tohoto sektoru.

Zároveň metodicky i prakticky zlepšujeme výsledky ve snižování zadluženosti, ať už komerční, nebo na bydlení. Těší nás i spolupráce soukromého sektoru, například dnes již 60 různých Ethnic Friendly zaměstnavatelů v ČR. Jeden z aktuálně oceněných, DM Drogerie markt navíc i aktivně spolupracuje přímo s našim Centrem poradenství a zaměstnanosti, které ji zprostředkovalo již 4 pracovníky, další jsou v jednání. V rámci ČR máme jednu z nejvýraznějších kulturních oslav mezinárodního dne Romů, kde široce spolupracujeme s dalšími romskými organizacemi v regionu. Celkem slušně se nám daří i formální spolupráce s veřejným sektorem – OSPODY, školy, ÚP, MČ, zvyšuje se naše vzájemná důvěra, realizujeme funkční programy a zejména do budoucna to má velký potenciál.

Daří se nám celkem dobře oslovovat veřejnost, například i kampaní Mypracujeme.cz, na kterou rostou pozitivní ohlasy přes sociální síť, a to je dobrá zpráva. Já věřím v do-

Archiv IQRS

bré jádro lidí, jak Romů, tak i Neromů, a na to cílíme všeskerou energií i naděje.

To zní velmi dobře. Vždyť je vaše práce také vidět – gratuluji k získání titulu Neziskovka roku.

Děkujeme za gratulaci, je to pro nás skvělý pocit a satisfakce. Šli jsme do soutěže s důvěrou, že jsme výjimečná a plně transparentní neziskovka. Zdá se nám, že vydržený úspěch, profesionalita a ambice nejsou v ČR vždy oblíbené, zvláště v neziskovém sektoru. Proto nás cena potěšila. Myslíme si totiž, že porotci neocenili jen vnější profesionalitu podle pravidel a příruček, akademiků a psaných norem, ale i vnitřního ducha naší organizace. Vážíme si ceny pro různorodost osobností a sektorů v porotě (veřejná, privátní, akademická, nezisková sféra) – cena nebyla nějak "sektorově či kulturně" ovlivněna, je "nadstranní", skutečně celonárodní. Navíc jsme šťastní, že tuto národní cenu vyhrála romská organizace – to taky není obvyklé, že romské či proromské organizace jsou považovány za špičku profesionálního neziskového sektoru. Ukázali jsme všem, i soukromým firmám a nadacím, že holt to tak nejen být může, ale že to tak i je. A to je, myslím, ve vícero rozměrech, pozitivní zpráva a naděje. Mimo jiné i proto, že bez hysterie, s trpělivostí, pozitivou profesionalitou a dobrou organizační kulturou se i společensky nepopulární a zdánlivě neřešitelné dá funkčně posouvat dopředu.

Jaké jsou vaše další cíle?

Naše nejbližší cíle jsou ve zvýšení středoškolského a dalšího vzdělání Romů, chceme také více učit a inspirovat druhé v rámci naší Akademie Diversitas. Chceme ještě efektivněji přispívat k zaměstnanosti Romů i ve formě partnerství. Taky mi už dochází trpělivost v tom, jak musíme neustále bojovat o úvazky na zkušené pracovníky a kvalitní práci. Jako by žádné ocenění ani výsledky inspekcí nic neznamenaly, jsme neustále ve zvyšujícím se stresu a tlaku a není to zdravé pro zaměstnance ani ve-

▼ Katarína Klamková

37 let, pochází z Bratislavy, žije v Brně. Studovala Právnickou fakultu MU v Brně, ze které přestoupila na Sociální pedagogiku a poradenství na Filosofické fakultě, magisterské studium Řízení a supervize sociálních a zdravotnických organizací na FHS UK v Praze a Sociální práci na VOŠS v Brně.

▼ www.iqrs.cz

dení. Respektive, je to už dávno za hranou přijatelnosti, nic není stabilní, vše se neustále mění, řešíme mnoho byrokracie a nesmyslů.

Mým snem, který vůbec není jednoduchý a má množství rizik, ale nad kterým velmi intenzivně spekuluji, je dokázat realizovat takové sociální podnikání, jež významně pokryje nepřímé náklady, tj. řízení a finanční správu organizace. Už mě nebaví se trapně doprošovat systému, kterému je funkčnost a smysluplnost de facto jedno, dívá se na věci buď byrokraticky anebo alibisticky, často povrchně, šetří tam kde nemá – a naopak.

Také chceme více oslovit soukromé nadace i jednotlivce, získat větší podíl soukromých zdrojů. K tomuto účelu jsme zahájili i charitativní a stipendijní program Gendalos – Zrcadlo. V rámci něj lze podpořit stabilitu práce pedagogů, kteří individuálně a systematicky pracují s romskými středoškoláky i přímou podporu těchto dětí, jak podporou dostupnosti (například příspěvek na dojíždění do Brna pro děti z menších obcí z kraje) nebo třeba pomůckami.

Moje totiž heslo je – "co tě nezabije, to tě posílí". Doplnuji ho navíc do hloubky promyšleným "méně je více". Držte nám tedy palce.

Emil CINA

1947 – 2013

Inka Jurková

Emil Cina se narodil a celý život prožil v Praze. Jeho rodina pocházela ze Slovenska, kde vlastnila zemědělské statky a živila se prodejem dobytka. Po válce odešla do Čech. Vyučil se frézářem v závodu Auto Praga a po návratu z vojny, kde působil jako tankista, pracoval dvacet let po boku otce jako řidič v pražských Uhelných skladech. Od 90. let byl zaměstnán v Českém rozhlasu Regina jako správce budovy, od roku 1992 se jako redaktor a moderátor podílel na vysílání pořadu pro menšiny „Klub dorozumění“. V roce 2002 se vrátil k práci správce, v níž setrval až do důchodu.

Po roce 1989 se začal věnovat psaní romské poezie a prózy, jež publikoval v romských periodikách (*Amaro lav, Romano gendalos, Nevo romano gendalos, Gendalos*). V letech 1994–96 působil jako redaktor v časopisech *Romano gendalos, Nevo romano gendalos a Gendalos*, kde se věnoval zejména tvorbě pro děti, romskému jazyku a překladům z romštiny do češtiny (a naopak), často ve spolupráci se svojí ženou Věrou. V pozdějších letech spolupracoval s romskými tiskovinami *Romano hangos* či *Romano vodi*.

V roce 1997 získal dvě ocenění za své básně a prózu pro děti na Mezinárodní soutěži romské umělecké tvořivosti Amico Rom v italském Lancianu. Výbor z jeho básní a próz vyšel v 9. Bulletinu Muzea romské kultury (2000). Je autorem několika veršů v romské čítance *Amari abebeda*, již sestavila Milena Hübschmannová. Jeho tvorba byla zařazena do sborníků *Legendy, balady a romance národů* (2002), *Devla, devla!* (2008) či do sbírky *Dtcův duch a jiné pohádky romských autorů* (2012). Publikována byla i na serveru *Romea.cz* a v měsíčníku pro světovou literaturu *PLAV* – čísle věnovaném literatuře Romů. Vytvořil české a romské texty ve fotografické publikaci Ibra Ibrahimoviče *O školara/školáci* (2005). Do romštiny přeložil knihu

pohádek Ludvíka Středy *Duhový most*. Do češtiny převedl film Emira Kusturici *Černá kočka, bílý kocour*. Na motivy obrazů benediktinského mnicha Lukase Ruegenberga napsal povídky ze života Romů na Slovensku, jak jej poznal za svých návštěv u příbuzných. Staly se podkladem pro texty německé knihy *Ivan a Dominik* (2010).

Kromě zahradničení se do konce svého života věnoval psaní, neúnavně propagoval romštinu zejména u mladé generace, apeloval na obnovení její tradiční role mezi Romy a účastnil se příležitostných literárních sešlostí.

ROZUMMĚNÍ (eds. Houdek Lukáš, Patočková Radka). KHER: Praha 2013.

I TAKOVÝ MŮŽE BÝT ŠTĚDRÝ DEN

Je tomu už pár let, co se mi o Vánocích stala tato příhoda. Rád si na ni vzpomenu. A teď ji budu vyprávět i vám.

Na Štědrý den jsme s manželkou vstali brzy ráno. Žena hned spustila, co všechno musí připravit, a já tak docela nechápu, co po mně chce. Jen slyším samé „ty jdi tam a já jdu sem“. Vánoční stromek už stojí uprostřed místnosti a čeká, až ho ustrojíme. Nevíme, kde nám hlava stojí, když vtom slyšíme zvonek u dveří. Jdu se podívat, docela zvědavý, kdo to k nám může tak brzy ráno přijít. A koho nevidím? Zdeněk, kamarád, kterého znám už několik let, mi hned u dveří říká: „Ahoj Emile. Nic mi nejede z Prahy do Manětína (u Plzně), doma mě už čekají.“ Hlavou mi proběhla pochybnost, nějak se mi nechce mu věřit, vždyť autobusy a vlaky jezdí i dnes, ale přesto mu nemůžu odříct, protože mně taky nejednou pomohl. Po chvíli mu říkám: „Tak jedeme.“ Jakto uslyšela žena, hned jsem v jejich očích poznal, že se jí to nelíbí. Kamarád ještě povídá: „Benzín ti zaplatím, potřebuju tam být co nejdříve.“ Sedli jsme do auta, cestou ještě vzali benzín a vydali se na cestu. Slunce svítilo, ani nebyla zima a hlavně silnice byly bez aut, protože každý slušný člověk je v takovouto dobu doma. No, jelo se nám krásně. Nakonec jsme dorazili k němu domů, jeho matka byla

šťastná, když ho uviděla, a hned nám řekla: „Pojďte si sednout ke stolu,“ a už nám nosila jídlo jedno za druhým. Po jídle jsme se bavili o všem možném, najednou jsem se podíval z okna ven a uviděl, jak padá hustý sníh. Trochu jsem se lekl a v duchu jsem si pomyslel, jak se dostanu zpátky do Prahy? Nakonec jsem řekl: „já už musím jet.“

ka, kde tu pryžovou hadičku můžu koupit. Jdu a jdu a najednou vidím, i když ne moc dobře, protože padal hustý sníh, že nedaleko ode mě stojí nějaké auto. Došel jsem k němu a spatřím neznámého Roma a jeho dvě dcery. Děvčátka, když mě uviděla, tak se lekla, protože všechno kolem bylo bílé, jen já tmavý. Pozdravil jsem toho muže a hned jsem mu vysvětlil, co se mi stalo s autem. Nabídl se: „Já se podívám, možná že tu hadičku mám.“ I on měl škodovku jako já, jen trochu rozbitou. Zeptal jsem se: „Kolik jsem dlužen?“ Odpověděl mi: „Jsme bez benzínu, jsme pozvaní k tetě na večeri a nemáme peníze.“ Podíval jsem se na jeho dcery a najednou mi jich bylo líto, protože jsem poznal, že nemají matku. Říkám jen: „Počkejte.“ Utíkal jsem ke svému autu, rychle jsem vyměnil gumičku, vodu jsem sehnal, už ani nevím kde, a za chvíli jsem byl zase zpátky u nich. Přivázal jsem lano k autu a odtáhl je k pumpě. Tam jsem jim koupil benzín (nebudu říkat za kolik, protože žena by se hádala). Kamarádova máma mi dala plnou tašku cukroví a nějaké čokolády, tak jsem to všechno vzal a dal těm děvčátkům. Z auta jsem se na ně díval, jak mají pusinky umazané od čokolády. Vystoupil jsem a jedna z dívenek jde rovnou ke mně a něco drží v dlani. Otevřela ji, podává mi oříšek a špitne: „Nate.“ Poděkoval jsem jí za něj a vidím, jak oběma hoří očička a smějí se na mě. Ještě jsem se chtěl rozloučit s jejich tátou, ale ten se ode mne odvrací. Přišel jsem proto k němu ještě blíž, a vidím, že mu po tváři stékají slzy. Řekl jsem mu: „Hezké Vánoce“ a odjel jsem pryč. Dorazil jsem domů, žena byla uražená, já jsem nic neříkal. Jen jsem se díval na vánoční stromek, jak září, a ten den mi bylo milo u srdce.

THE AJSI ŠAJ AVEL E VIĹIJA

Hin oleske imar paru berš, so pes ada ačhiľa. Rado peske oda sa leperav. Ta imar tumenge pal oda me vakerava.

Pre vilija sig tosara uštílám opre. E romňi imar dudrinel, so kempel savoro te kerel. E romňi phenel, tu dža odoj, me odoj, o jezulankos terđol maškar kher the užarel, kana les uraha andro šukariben. Sar sam zakerde andre odi richtimen buťi, so ča šunas? Vareko brinkinel pro vudar the me takoj džav te phundravel, k'oda aviľa. The so na dikhav ? Jekh kamaratos, o Zdenkus, so les imar džanav but berša, mange phenel paš o vudar: „Ahoj Emile, nic mi nejede z Prahy do Manětína (oda paš o foros Plzňa), doma na mě čekají.“ Andre godi leske na paťav the peske phenav: „Soske? Džan o autobusa the o mašini.“ No, našti leske odphenav, bo jov mange tiž keciar pomožinda, ta ča leske phendom: „No tak jedem.“ E romňi, sar šunđa, ta ča porađa o jakha. O raklo mange phenel: „Benzín ti zaplatím, potřebují, abych tam byl co nejdřív.“

Jen co jsem ujel několik kilometrů, tak se moje škodovka 105 přehřála na sto stupňů. Rychle jsem zastavil, otevřel kapotu a dívám se, jak mi z chladiče uniká pára. Prohlížím motor a najednou si všimnu, že mám prasklou pryžovku. Prohledal jsem celé auto, ale gumičku jsem nenašel. Měl jsem na sebe vztek, protože jsem věděl, že doma ji mám. Jen jsem se díval, jak padá sníh a pomalu se začíná stmívat. Nemohl jsem nic dělat, a tak jsem se vydal pěšky na cestu, protože jsem si pamatoval, že nedaleko odtud je benzin-

Imar las o benzinos the pes mukas pro drom. O khamoro sitinel, šil na esas, o droma bijo motora, bo sako paťivalo manuš hino khere. Igen mištes pes amenge džalas. Aviľam ke lende andro kher the takoj mange leskeri daj phenel: „Pojďte si sednout ke stolu,“ the chudňa te anel jekh pal aver o chaben. Vakeras ta vakeras, jekhvarestar dikhlom pre oblaka the dikhav, perel baro jiv. Čino man darandlom the peske duminav, sar me dodžava pale Prahate? Phenav takoj lenge: „Já už musím jet.“

So ča gelom lendar paru kilometri, ta miri škodovka e 105 hiňi pro šel stupňi. Zaačihilom o motoris, phundravav e kapota the dikhav, sar e para džal andal o chladičis. Sa predikhav the e gumiko rurkica hiňi pukimen. So te kerel? Rodkerav andro motoris, či man nane aver, no na arakhlom. Chavas chol'i pre peste, bo džanavas, hoj khere man hin.

Me ča dikhav, sar perel o jiv the polokes perel imar cma. Našti nič kerđom, ta džav pešones pal o drom, bo peske pametinavas, hoj na dur hin e benzinka the odoj odi rurka možnones cinava.

Džav ta džav the dikhav, choc na mištes, bo perelas baro jiv, hoj dural terđol varesavo motoris. Aviľom paš oda motoris the dikhav varesave Romes the leskere duj čhajora. O čhajora, sar man dikhle, ta mandar darandle, bo všadzi parno the me som kalo. Takoj le romeske phenav, sar dživen the takoj leske phenav pal o miro motoris, so pes mange ačhiľa. O Rom mange phenel: „Me dikhava, možnones odi gumica man hin,“ les tiž esas ajsi škodovka sar man, no čino phagerđi. Me leske phenav: „Keci vaš oda kames?“ Jov mange odphenda, sam bijo benzinosa the džas ke peskeri bibi pre Vilija. Dikhav pro čhajora the aviľa mange varesav pharo, bo prindžardom, hoj len nane e daj. Phenav: „Užaren.“ Denašav paš o miro motoris, takoj sa prikerđom, stradňom varekhatar o paňi andro chladičis, aňi na džandlom kaj, the imar džav. Dogelom le motorihpa paš lende, lav o šelo the imar len cirdav pal peste kije benzinka. Poťindom lenge o benzinosa, no na kamav te phenel keci, bo bi e romňi mange rakinelas.

E gadži, so somas ke lende, mange diňa pherđi taška pekiben the varesave čokoladi, ta sa diňom ole čhajorenge. Andal o motoris pre lende ča dikhavas, sar lengere vuštora hine samo čokolada. Gelom mek avri andal o motoris the dikhav, sar jekh čhajori avel ke mande the vareso anel andro vastoro. Phundrađa e burňik, andre leste esas o pendech, the mange phenda: „Nate.“ Me lake vaš oda palikerđom. O jakhora lenge labon the pre mande asan. Kamav te del o vast le romeske the dikhav pre leste sar pes mandar odcirdel. Avav mek pašeder kija leste the dikhav, sar leske pal o čama čulon o apsa. Mek leske phenav: „Bachtali Karačoňa,“ the imar tradav kije Praha. Avav khere, e romňi mukhlo o nakh tele, me na vakerav nič, ča dikhav, sar o jezulankos čerčeňenca labon the varesav mange esas oda džives mištes paš o jilo.

ZRUŠILI JSME VÁNOCE

Saša Uhlová

Bylo mi osmnáct, když jsme si doma odhlasovali, že už nebudeme slavit Vánoce. Popirači Vánoc v zastoupení mého bratra, mého táty a mě přehlasovali zbylé dva: o osm let mladšího brácha, který byl ještě dítě, a mámu, která s ním nejspíš měla soucit. To my ostatní ne. Svátky, které nám vytvořily řadu krásných zážitků a vzpomínek v dětství, jsme smazali jedním mávnutím ruky. Vždyť Vánoce jsou oslavou narození Ježíše Krista, v kterého přeci nevěříme. Navíc se zvrhly v přehlídku konzumu, staly se symbolem přejídání a nestřídmosti.

Divný svátek, těžko hledat větší paradoxy. Příběh o chlapci, který se narodil v Betlémě na seně, sebou nese velké poselství. Jeho oběť jako symbol uznávají i ti, kteří nevěří. Ale vzdáváme mu hold tím, že několik měsíců obíháme obchody, stojíme fronty, uklízíme, pečeme, vaříme, abychom vyflusaní a napokrajinervovéhozhroucenívšichni zasedli kolem napěchovaných stolů a dělali rodinnou pohodu.

Osvobození od Vánoc mi vyhovovalo i proto, že jsem je mohla trávit na exotičtějších místech než v bytě své rodiny. Třeba v osadě na východním Slovensku, nebo v uprchlickém táboře v Černé hoře. Několik let jsem si neslavení užívala v jiných rodinách, nebo jsem odjela na hory.

Mladšímu bráchovi bych se měla omluvit. I kdyby Vánoce neměly jiný smysl, přinášejí radost dětem, vytvářejí kouzlo dětství, přinášejí do života dětí napětí a tajemství. Jsou opředeny vůněmi, které se nám zaryjí do paměti na celý život. A nejsou to jen samotné Vánoce, pro děti je to i období předtím, těšení, kterému dospělí často nerozumějí, protože zapomněli, jaké to bylo, když byli dětmi. Vůně linoucí se z kuchyně, chuť mandarinek a čokoládových kolekcí, sny o krásných dárcích, to všechno vytváří silný obraz, který nelze odmávnout tím, že je to jen konzum. Děti cítí, že jsou to svátky, které tu jsou pro ně. Je to proto, že největší hodnotou Vánoc je myšlenka na ty druhé, vystoupení z koloběhu všedních

starostí, ze světa, který není k dětem, ale ani k dospělým a jejich potřebám vždy přátelský.

Jak léta plynou, leccos se mění. Dnes jsme dospělí, máme vlastní rodiny a Vánoce slavíme. A slavíme je rádi. Štědrý večer trávíme každý se svou rodinou a na Boží hod se scházíme všichni sourozenci s rodinami a rodiče, abychom si u společného jídla povídali, byli spolu. Ne snad že bychom se během roku nevidali, ale o Vánocích to má jiný rozměr, je to zvláštní příležitost. Ne že by šlo říct, že by se od té doby zlepšil obraz Vánoc ve veřejném prostoru. Reklam je víc, koledy v obchodních jsou vtíravější, tlak na nákupy je sofistikovanější a Ježíš Kristus se zdá ještě víc ztracený, než kdy dřív.

Přestože není vidět, je tady. A opravdu není důležité, zda si myslíme, že vstal z mrtvých, zda věříme tomu, že to byl boží syn. Jeho příběh se stává každým vyprázdňením obsahu Vánoc důležitějším. Čím víc stoupají zisky z prodaného zboží, čím víc zapomínáme, že Vánoce nejsou soutěží o to, kolik kdo napeče cukroví, čím víc jsme slepí a hlouší k lidem, kteří žádný domov ani Vánoce nemají, tím víc je Ježíšův život inspirací. Láska k druhým, chuť pro ně něco udělat, potěšit je dárkem, strávit čas s blízkými, to je něco, co má smysl. Vlastně mnohem větší smysl, než každodenní koloběh, celoroční honička z práce, domů, za zábavou. Kdyby to šlo, tak bych dnes zrušila uhoněnou a nepřátelskou atmosféru, která na nás tlačí celý rok. Odhlasovala bych si, že se nebudeme celý rok žít tak, jak vlastně mnohdy žít nechceme. To nejde, já vím. Ale mohli bychom trávit více času spolu, víc si povídat s dětmi i se svými partnery, víc sedávat společně u stolu a víc přemýšlet nad tím, jak bychom ty druhé potěšili.

Irena Drevňáková, vítězka Gypsy Spirit 2013 v kategorii Čin roku. Cenu obdržela za záchranu pěti lidí z potápějícího se auta.
Foto: Petr Axmann

OPĚT JE TU PROSINEC...

A I SUPERHRDINA **BENGORO**,
ZROZENÝ V ČASOPISE ROMANO VODÍ
SE PŘILETEL PODÍVAT NA VÁNOČNÍ STROM
NA STAROMĚSTSKÉM NÁMĚSTÍ

..KTERÝ NAŠTĚSTÍ,
I PŘES POLITICKÉ OTŘESY
A NÁRAZY VĚTRU
STÁLE KRÁSNE STOJÍ...

AŽ KE VŠEM OBČANŮM DORAZÍ KLID, MOUDROST A LÁSKA.
AŽ SE V PŘÍŠTÍM ROCE 2014 NEDAŘÍ
VANDASŮM, KOTLEBŮM ANI JIM PODOBNÝM!!!

AŽ NÁS ČEKÁ PŘÍVĚTIVÝ, A DOBRÝ ROK,
A NADEJÍ VŠEM PROZŘENÍ A POROZUMĚNÍ!